

Du är Petter Söderlind. Du föddes 1950, 1982 är du alltså 32 år gammal. Du bor på skärgårdsön Granhamn i ett hus där du alltid har bott. Tomten är dina föräldrars och de bor bara några meter längre upp i ett annat hus.

Varför bor du kvar? Anledningen heter Rina och är din syster. Någon gång i mitten på sjuttioalet konstaterade man att hon inte var riktigt frisk, det var något i hennes hjärna som inte stämde. Din uppgift i livet har varit att se till henne, bo med henne i huset på tomten där du alltid har bott. Man skulle kunna säga att det kväver dig.

Dina kusiner, Stellan och Lina, brukade bo i huset också, förr. Om somrarna. De hade ingen egen Pappa och du fick dela med dig av din. Det här handlar om dig, din syster, dina kusiner, men framför allt om *Pappa*.

Kära Ni,

tänk er Göteborg. Tänk er vampyrer. Tänk er vampyrer – i Göteborg. Inga spår efter Alex är ett vanligt friformsäventyr. Äventyret handlar om mig och därför är det väl inte mer än rätt att jag skriver detta förord. För för mig är Inga spår efter Alex speciellt just för att handlar om mig, men för er kommer det med stor sannolikhet bara att vara ett vanligt äventyr; kanske kommer ni att komma ihåg någonting, kanske en träffsäker mening eller ett fantastiskt samspel, kanske kommer allt att vara glömt när ni lämnar rummet, vem vet? Jag försöker inte göra er negativt inställda – men ni måste förstå att det handlar om mig, inte om er; jag är stjärnan här, inte ni. Det är bara så, det är inte jag som har skrivit det.

Om vad handlar Inga spår efter Alex? Inga spår efter Alex handlar inte om vampyrer, jazzande brinnande dvärgar eller om mörka hemligheter. Inga spår efter Alex handlar om mig, det handlar om minnen och drömmar, om hur minnet sviker oss gång på gång, om missuppfattningar och om riktiga och felaktiga slutledningar. Rättelse: meningen är att Inga spår efter Alex skall handla om allt detta, men till syvende og sist är det ni som väljer vad äventyret faktiskt skall handla om. Beslutet är ert – och mer er menar jag inte Er, utan er alla: Stellan och Lina; Petter och Rina. Det här är till för er.

Märk väl: allt som står i detta häfte är tvivelsutan sant. Många timmar satt jag i länstolen i mina engelska filttofflor med benen invirade i en filt och läste korrektur. När jag slutligen var klar övervakade jag

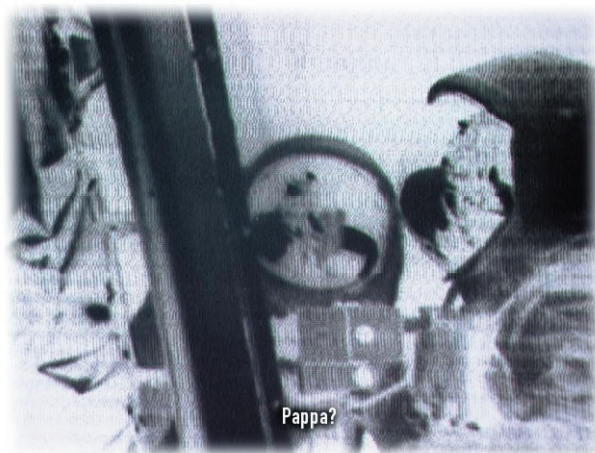
själv hela rättningsprocessen och stod själv vid valsarna för att försäkra att allt gick rätt till vid dupliceringen. Stavfel kan kanske förekomma, men innehållet är sant. *Vad är då sanning? Vems sanning? Sanning för vem?* Och det är här vi kommer tillbaka till ämnet igen, sanningen. För vad har verkligen hänt? Och hur upplevs de verkliga skeendena? Finns det flera sanningar och är de isåfall subjektiva och/eller ömsesidigt uteslutande? Och en sak till: att sanningen åldras som vin. *För det som hände 1969 kanske inte alls har hänt 1982, eller omvänt, och åtminstone inte på samma sätt.* Är mina minnen mina minnen?

Vad viktigare är, är att allting redan har hänt, eller så hände det inte. Ännu viktigare är att ingenting viktigt kommer att hända. Nu vet ni, det finns inga mörka hemligheter som skall upptäckas. Det är ni som måste fylla äventyret med innehåll, förlänga era tidigare liv, liv som Stellan och Lina; Petter och Rina. Ni kommer att förstå, småningom, ge er till tåls.

Min son Petter drömmer om att bli en stor författare. Det kommer han aldrig att bli, men det hör inte hit. Hursomhelst är det han som har satt samman dessa häften. Min blygsamhet förhindrar mig från att göra några större ingrepp; jag har bidragit med vissa vackra meningar och strukit andra. Jag ville inte att språket skulle vara så mustigt och löddrigt. Jag ville att vi skulle ta det litet lugnare och tänka efter före. Jag ville bara att det skulle vara vackert. För det är fint, när det är vackert. Vi ses på den andra sidan.

Vänligen,

Dappa

I en notis i Expressen nyligen kunde man läsa att en tolvårig pojke hade fått armen avbiten av en haj men att hans farbror hade jagat ikapp hajen, bant isär dess käftar och tagit tillbaka armen. Nu hade läkare sytt fast armen igen och allt var frid och fröjd. Detta hände naturligtvis i Amerika, var annars?

Tänk er Stockholms skärgård. Tänk er en Pappa som denna amerikanska farbror. Tänk er denna Pappa – i skärgården.

I.

Att leva på vår ö var inte alltid som att leva på en skärgårdsö. Ibland var det mer som att leva på en söderhavsö, på yttersta spetsen av något kargt i en Grekisk övärld eller någonstans i Syditalien. Men det var trots allt en skärgårdsö.

På vår ö bodde ingen Österman. Ej heller någon västerfeigubbe eller Söderman. Vi bodde där: Wallert och Söderlind. Pappa, Mamma, Mamma, Stellan, Lina, Rina, Petter, Johansson, Hermansson, Håkansson och tusen andra. Affärsbryggan sköttes och ägdes av Gunnarsson. Också kiosken.

Alla var vi skärgårdsbor. Men det var ingenting man talade om. Det var först senare. Vi var alla skärgårdsbor och rospiggar. Oavsett. Från Tjockö till Räfsnäs till Telje.

Vi hade inga invandrare. Vi hade fastlandsbor. Rospiggarna var inte fastlandsbor. Stockholmarna var inte rospiggar.

Att leva på vår ö var inte alltid som att leva på en skärgårdsö: vi översvämmades inte av sommargäster. När industrisemestern började ockuperades inte tältplatser av tält eller naturhamnar av båtar. På affärsbryggan satt inte Gunnarsson med ena foten på dieselpumpen med sin cigarett och såg anstormningen. Ön blommade inte upp. Vår ö var alltid lika öde. Vår som vinter. Sommar som höst. Det är faktiskt sant.

Vi var alla skärgårdsbor, skärgårdsbor och rospiggar. Men det var ingenting man talade om. Så var det bara. Precis på samma sätt som en pojke är en pojke och en flicka en flicka. Det är ingenting man talar om. Så är det bara. Det är först senare. Det är då det börjar bli farligt.

Vårt hus låg på vänstersidan när man seglade in i viken. Rakt fram affärsbryggan, snett till höger systrarna. Men det var också senare, och det skall vi heller inte tala om.

Vi kallade viken för Stillhetens hav. Pappa kallade vi för Pappa men han hette Alexander och alla andra kallade honom för Alex. Pappa var sjöpolis och varje morgon klockan åtta hördes ljudet i viken av polisbåtens tvåtaktsmotor och Pappa satte på sig poliskasken och gick nedför stigen ned till bryggan som fortfarande var daggvåt och klev upp på däck med en hand på relingen. Varje morgon vände han sig om så att han stod i fören när båten backade ut från bryggan och vinkade mot oss och log ett bländvitt leende. Samma leende som vi alla har på kortet, som vi fick av mamma sen när vi borde ha flyttat ut, och sedan försvann han bakom träden och båten vände sig och man kunde höra det avtagande motorljudet. Stillhetens hav blev åter stilla och eftersom det äntligen var sommar gick det utmärkt att vända sig inåt väggen och dra upp täcket och somna om. Vakna senare, alltid just detta senare, av kaffedoften. Masa sig ut i köket i söndriga engelska filttofflor och morgonrock och dricka en kopp med väldigt mycket mjölk i och lyssna på sjöfåglarna och båtarna och vinden. Titta ut på tomten och undra vad klockan var – inte för att man hade bråttom utan bara för att man var intresserad, för att jämföra mot gårdagen, för att hålla koll på statistiken. Fundera över dagen, byta om till gårdagens gamla paltor och sedan gå uppför tomten till Storhuset där mammorna varit igång sedan sjutiden och nu satt och väntade på sjörapporten och löste sommarkrysset i Allers och Svensk Damtidning. Det kan verka sorglöst. Man behöver inte ens anstränga sig.

Men det var då och nu är nu och nu är Pappa död och begravd, hans aska är spridd över havet i isrännan som han själv for på så många gånger mellan viken och Räfsnäs. Pappas skugga som hängde som regntunga skvar över vår ö. Pappas aska som förångades med vattnet till moln och sedan regnade ned på oss, hela sommaren efter, utan att molnen för den skull blev ett dugg blekare. Vi var alla svarta nu. Solstrålarna nådde oss inte längre. Vi trodde inte att Pappa kunde dö.

2.

Min pappa var polis. Min pappa var astronaut. Min pappa har träffat statsministern och gamle kungen. Min pappa sade att han hade evigt liv utan att för den skull ha mött eller tagit emot Jesus. Min pappa hade alltid tid med mig. Min pappa sade aldrig "inte just nu" eller "imorgon, kanske". Min pappa hade blåa trikåer under den vita skjortan med en gul och röd triangel med ett stort "S" på. Min pappa lät mig sova ute på tomten i tält.

Min pappa var med om månlandningen, det var han som satt i det sista segmentet – det som gick i omloppsbanan runt månen i väntan på att Armstrong och Aldrin skulle bli klara nån gång. När allas blickar var vända mot månen, och ett litet steg för Niel Armstrong men ett jättekliv för alla andra, öppnande Pappa en kall pilsner och tittade ut i världsrymden och på klockan. Pappa orkade inte med berömmelsen. Han sade att rymdfönstret såg ut precis som en sådan där rund båtventil.

Min pappa låg lågt här, kom och gick som han ville. Min pappa var världens bästa pappa. Min pappa och jag hade hemligheter för alla andra. Min pappa fanns på riktigt.

3.

Rina är äldst. Sedan Lina. Sedan jag. Sist Stellan. Jag sover i överslaffen uppe på övervåningen; vi har fyra våningssängar i ett stort rum med två fönster, ett åt öster och ett åt väster. Väggarna löper rakt en halvmeter innan de blir tak och sluttar, faller inåt och stöder sig på varandra och på taknocken för att inte störta in. Österfönstret är rakt och högt och smalt och vetter ut mot trädgården. Västerfönstret är bredare, litet snett och vetter ut mot Stillhetens hav.

4.

Vårt hus är barnens hus. Stellas planscher pryder väggarna, i stora byrån ligger våra kläder och i den lilla byrån finns Linas och Rinas. Klänningar och kostymer i garderoben på bottenvåningen. Den enda möbeln som inte är till för oss är ett gammalt arbetsbord, Pappas gamla. Det går sprickor i träet som obeslutsamma rynkor i gammal hud och solljuset speglar sig i lackflagor och den luktar polish och polityr. Där ligger alla Pappas gamla tidningar och papper och pennor. Numer används det bara till deklarationen; Pappa sitter nere hos oss och räknar debet och kredit och

kräver av oss att det skall vara knäpptyst och lugnt. Vi lägger en soffkudde i den gamla moraklockan. Det krävs bara att en penna ligger fel på skrivbordet för att Pappa skall bli störd, fågelkvitter eller att Mammorna frågar om han ändå inte skall med ut i båten. ”Det kan ju inte vara hälsosamt att bara sitta och räkna och skriva dagarna i ända.”

Hur väl de vill, hur fel det blir. Pappa kräver att få vara ifred, att få hålla siffror i huvudet utan att behöva svara på frågor stup i kvarten. Ibland måste Pappa försvinna en stund, en timme eller två, i ensamhet, bara för att kunna komma tillbaka igen.

5.

Bottenvåningens enda rum och kök luktar honungsmjök och ostsmörgåsar. Förmodligen inte egentligen, men det är så förknippat med Linas honungsmjök och ostsmörgåsar att man knappt kan vara där utan att känna just den lukten, vare sig den finns där eller ej. På så sätt är den egentligen alltid där.

Hur många kvällar har vi inte suttit där, uppkurade i tevesoffan framför teven och sett på Snobbar som jobbar, Helgonet, Drop-in, Polarstation Zebra svarar inte och Casinorevyerna? Den minimala hallen luktar mest Pappas oljerock och stövlar som han hänger där för att han inte får ha den i Storhuset för mammorna. På dörrmattan står det ”välkommen” med Coca-Cola-stilen, även om mycket av texten har skavts bort, trots att vi nästan alltid går barfota. Det är bara på morgonen och på kvällen, när det är blött och kallt i gräset, som träskorna åker på. På något sätt blir det alltid så att träskorna hamnar nere hos oss, som ett krigstidslager av skor, höga drivor av skor, och vi lånar träskor från Storhuset när vi går ned som också hamnar här, blir kvar här, flyttar hit, emigrerar. Pappas svarta träskor med stänk av vit målarfärg också. De brukade säga att vi snart kunde öppna en affär.

6.

Strindbergs samlade står hoptryckta på två hyllplan. Det är gröna ryggar, något vattenskadade, med guldtryck. Han fick dem istället för guldklocka och sedan flyttade han dem ned hit eftersom det stressade honom att de stod där olästa. Strindberg visste något, som vi inte vet. Brukade Pappa säga. Jag öppnade en novellsamling men stötte på ett ehuru på förstasidan och i slutändan läste jag Nordisk familjebok från pärm till pärm istället eftersom ordböckerna fanns uppe i storhuset och inte under några omständigheter fick flytta hit på samma sätt som träskorna. Böcker var något annat.

7.

Pappa hade en kartong med sig när han kom. Polisbåtens tvåtaktsmotor ekade i viken, Pappa ströp gasen och lät den glida sakta in mot vår brygga som en tyst fisk. När den var nästan inne vände han riktning, bromsade upp båten. Karl och Axel kastade åt oss tamparna som vi fäste i bryggan och sparkade ned de blå gummifendrarna som skydd för båtens sida. Karl och Pappa bar ned kartongen, Karl skrattade och log och Pappa plirade mot oss och hade en cigarett i munnen och svettpärlor i pannan. De bar kartongen som var ganska tung uppför stigen mot huset, gick förbi vårt hus innan Pappa stannade upp, stod stilla en sekund och gjorde en överdriven teatralisk min som skulle visa att han glömt något, som om han tänkte till, och sedan backade hela kortegen, vi som var i släptåg efter och karlarna med kartongen, ned till vårt hus och in till oss, genom hallen, förbi Pappas oljerock, över dörrmattan och in i stora rummet. Pappa drog fram lågbordet och ställde kartongen ovanpå. Mammorna kom ned från storhuset för att titta de också. Vi var åtta personer i rummet och det var trångt och förväntansfullt. Pappa rev bort kartongpapperet plågsamt långsamt först så att han i ett enda ryck kunde blottlägga innehållet. Vi hickade till, allesamman utom Pappa och Karl som visste förstås, men inte mammorna, när vi såg teveapparaten. Pappa fällde nonchalant upp antennen och lutade den mot kanten i fönstret, stack in kontakten i eluttaget. Teven gjorde ett tjutande ljud och snart såg vi myrorna kriga över skärmen. Pappa visade noga var han lade manualerna och sedan sade han åt Stellan att ta in ettan och tvåan medan han följde Karl ned till båten. De slog ett manligt fast handslag och Pappa lösgjorde själv tamparna med den slocknande cigaretten i mungipan som hängde och slokade som ett blött halmstrå. Polisbåtens motor morrade otäckt och båten försvann ut i Stillhetens hav. Mammorna skakade på huvudet, tänkte väl på hushållsskassan, och försvann tillbaka in i storhuset och snart doftade det köttfärspaj och färskpotatis och fisk. Pappa satt i hammocken och såg ut över tomten och såg nöjd ut. Stellan pillade och skruvade och rattade och finjusterade. Det var innan vi visste att den teven skulle bli vårt fönster mot världsrymden. Och att de inte skulle visa Pappa i sin omloppsbanan.

8.

Pappa lärde oss att dyka i från bryggan. Han lärde oss simma och dyka efter en blåmålad sten som han slängde allt längre ut i viken allteftersom och det var stiltje och vattnet kristallklart som i den grekiska övärlden. Han visade hur man kastar sig i utan att slå emot botten hur nära ned det än är, hur man klarar sig länge under ytan utan luft och hur man andas genom ett vasstrå om man skulle bli förföljd av bovar och banditer. Pappa

var full av knep och trix, han saknade botten. Oavsett vad vi tog oss för visste han ett annat eller bättre sätt. Rina simmade bäst av oss allihop. Hon var som en fisk i vattnet, lång och smal och smärt. Hennes vita armar skar genom vattnet och sköt henne framåt med grace och fart. Hon var nästan lika snabb som Pappa och Rina och Pappa tävlade och vi stod vid bryggan och skrek och hejade så att det hördes över hela Stillhetens hav. Rinas kurviga och strömlinjeformade kropp och Pappas bredaxlade, brunbrända. Rinas simtag som knappt krusade vattenytan och hennes korta, svarta hår slickat utmed huvudet. Pappas armar som piskade skummet ur vattnet och sammanbitna tänder och röda ansikte och hals.

9.

Min pappa har sprungit hundra meter på tio sekunder blankt. Min pappa knep en mördare en gång med bara händerna. Min pappa var nästan två meter lång. Min pappa har däckat en tjur med ett enda slag. Min pappa var frisksportare. Min pappa åkte i en av de vita bussarna och räckte en hjälpande hand då det otroliga var verklighet och de oskyldiga var askgrå och undernärda och matades bara tillräckligt mycket för att de inte skulle bli smala nog att försvinna genom staketet. Min pappa var fäkthemästare. Min pappa älskade färskpotatis med dill och en klick smör. Min pappa var med i frivilligbrandkåren och flög i slaget om Storbritannien. Min pappa var överste. Min pappa var chef för IB. Min pappa visste att de lyssnade på våra telefonsamtal, att bruset i linorna och klicken är ljuden när de byter band, att det är då det gäller att tala fort, fort, för då har de inga bevis. Min pappa kunde fyra meningar på ryska. Min pappa kunde beställa öl på sexton olika språk. Min pappa visste skillnaden mellan fin och dålig whisky. Min pappa har seglat jorden runt. När Pappa dog skulle Tony Curtis komma på begravningen. Och vice versa.

10.

Pappa köpte skidor till alla utom Petter som fick ta hans gamla avlagda. Isen hade inte lagt sig ännu, men det var skare på snön och det var innan hela mänskligheten samfälligt glömde av att man kunde åka skidor utan i förväg uppkörda spår. Vi gav oss av inåt ön till med termosar med varm choklad, nybakta kanelbullar. Pappa hade vitgrå vinterkläder så att han såg ut som en frivillig i finska vinterkriget fast med röd toppluva med en tofs som hängde i en femton centimeter lång garntråd. Vi låg efter

honom med blicken fästade på skidspåren efter honom och den gröna Fjällrävenryggsäcken som doftade kanel. Vi såg rävar i vinterskrud och harspår och Pappa berättade sådant om skogen som vi inte visste, särskilt inte om vintern. Vi fikade och tittade på isen som blev allt tjockare undan för undan och sträckte sig längre och längre ut från strandkanten. Vi fikade och lyssnade på Pappa som berättade om djuren om vintern, om vinterpälsar och iden och ekorrars vinterförråd och möss som sover under snötäcket. Vi fikade och sedan satte vi på oss skridskor och åkte på vingliga ben över en liten insjö där istäcket var tjockt och skrovligt och Pappa lärde oss att göra piruetter och åttor. Vi fikade och sedan tog Pappa fram såg och yxa och vi gav oss ut var och en för att försöka hitta den finaste granen och Pappa hittade en gran som inte var för hög och inte var för kort och inte hade för stort omfång utan var alldeles lagom. Vi fikade och sedan tog vi oss ut på isen och Pappa sågade upp ett hål för var och en av oss och vi tog våra korta spön och Pappa och Stellan och Petter turades om att sätta på maggot till alla och sedan sänkte vi ned betena under isen och väntade; såg på kondensmolnen från våra utandningar, väntade och väntade på en svag ryckning i linorna. Pappa drog upp fisk efter fisk, han log med hela ansiktet. Han bröt mot reglerna och talade till fisken, lockade på den. Han lösgjorde fiskmunnarna från kroken och visade med händerna hur stor fisken var som han just dragit upp. Rina fick också en fisk och Petter fick två små. Vi fikade, och Pappa delade upp fisken som han dragit upp jämnt mellan oss och själv behöll han bara den stora för att det skulle bli rättvist. Vi surrade ihop grangrenarna så att granen blev nästan konformad och tunnare och lade den på en presenning och spände den efter oss och drog den genom skogen hem och ställde upp den på tomten till allmän beskådan. Vi fikade och sedan åkte vi hem i Pappas spår. Kanelbullarna var sådär färska och goda och smälte i munnen tillsammans med drickchokladen.

11.

Min pappa har fångat sill med bara händerna och dykt efter pärlor i Adriatiska havet. Min pappa har trålat i östersjön och bordats av ryska militärfartyg. Min pappa har jagat björn tillsammans med en negerkung. Min pappa har skakat hand med Gagarin. Min pappa berättade för mig hur det kändes att gå en rymdpromenad.

12.

Pappa bodde en sommar i Grekland tillsammans med Göran Tunström och Leonard Cohen i ett hus på ön Hydra. Solen stekte dem och de blev röda tillsammans. De drack Raki och kräktes tillsammans i ett vitkaklat badrum med ett hål i golvet istället för toalettstol. Allt var bra tills kvinnorna

kom, sade Pappa, och rynkade på ögonbrynen så att de nästan möttes mitt i pannan och rös som av ett obehagligt minne. Ute i vardagsrummet var golvet vulkanrött av rektangulära stenar på diagonalen och i mitten stod en enorm svart flygel med svarta tangenter som negerkukar och strängar som var så spända att man trodde att pianot skulle implodera vilken sekund som helst. Det fanns inga dörrar, alla dörröppningar hade valvbågar och draperier och när man älskade hördes det ända ned till stranden där vågorna aldrig upphörde att rulla in och rasera sandslott och kärlekskranka meddelanden skrivna med en pinne i sanden. Då och då flöt det upp maneter på stranden och hade man väl bränt sig fanns ingenting annat att göra än att supa sig full sade doktorn sade Pappa och det var precis vad vi gjorde. Vi söp och skrek och våra fötter svullnade och blev röda som signalkräftor. Vi skrev så att fingrarna blödde och fick märken efter typerna på tangenterna och papperena rullade ihop sig i den enorma middagshettan. Vi satt på taket i solen och skrev i ett ljusrus, kanske det som inspirerade Hrabal, men det var år senare, och då var vi alla hemma igen, Tunström och Cohen och jag, men på olika ställen och av olika anledningar. I kikaren såg man hela ön, fastlandet i fjärran och Kreta som en avlägsen prick i bakgrunden. Pappa hade med sig en bozuki hem och varje gång han spelade på den (han spelade som om det hade varit en gitarr) blev alla som galna, fåglarna lyfte från träden och Bosses och Anns hundar tjöt på andra sidan syrenhäcken. Pappa slog sönder bozukin mot ett klippblock på Ängsö och sedan begravde vi den bakom gamla dasset bakom storhuset och sedan var det inte så mycket mer med det. Jag har alltid velat åka till Grekland.

13.

Min pappa är starkare än din pappa. Min pappa har spelat i samma band som Clabbe. Min pappa vet var gränsen går, även om man själv måste upptäcka den, och inte bara kan berätta och få någon att förstå. Min pappa vet hut. Min pappa sätter ett likamedtecken mellan förnuft och ansvar. Min pappa tycker att det viktiga är att människan kommer till månen, inte att det blir ryssarna eller amerikanerna som vinner. Min pappa är pragmatiker, han åker med den som har raketen först färdig. Min pappa skulle offra sitt liv för någonting han tror på. Min pappa skulle aldrig ljuga. Min pappa har ryckningar ibland i vänstra ögonvrån.

14.

Pappa blev inte ens pensionär. Så sent som för ett år sedan var det ingen som trodde att det skulle bli så här. Inte så snabbt, inte så snöpligt. Vi förväntade oss alla att Pappa skulle leva för evigt. Det eller en hjältedöd

med skarpa kontraster, teatralisk, självvald och uppoffrande. Att slutet skulle bli så svagt, så bittert, kunde vi aldrig tänka oss. Det stämmer inte överens med Pappa, eller med Pappas minne heller, för den delen.

Alla var där. Som om det vore Pappas födelsedag, men ändå inte. För om det var Pappas födelsedag – var var Pappa? Var var det egenkryddade brännvinet? Långbord med vita dukar nedhållna av stålkulor och kakfat med flera våningar och praktiska handtag av förgylld mässing. Stämningen var avmätt, dystert. Pappa hade aldrig låtit det ske. Pappa hade heller inte gillat det. Dessutom var det snö överallt.

Sedan reste sig Farbror Anton och höll tal. Han stod som ett vingligt och vindpinat träd vid ena kortändan och sökte efter ord som han hade tappat bort. När han talade förr tystnade tillochmed koltrastarna och stararna. Alla ville höra på Farbror Anton. Han hade en sån där mun som liksom formade alla ord precis rätt. Han sade och kunde säga ”horder av middagsgäster” och ”härskaror av mygg” utan att det lät annat än precis i sin ordning. Nu satt han bara där och lät myggorna suga musten ur honom med sitt överkammade vita hår och fläckar på västen. Såg sig omkring som om han egentligen inte var riktigt närvarande, eller kunde förstå vad alla sade, och sedan plingade han i glaset med knivsändan och reste sig. Orden kom stötvis och pauserna var långa. Precis som pappa på slutet. Alltid satt Pappa vid kortändan mitt emot och höll med, inflikade ett ”ja”, eller ”nej”, eller ett kraftord på rätt ställe som om det hade varit en gospelkyrka. Nu när han inte var där var det något som saknades och jag satt och undrade om jag borde fylla i, hålla med, men vågade inte.

Att Pappa plötsligt skulle bli sjuk, att Pappa plötsligt skulle dö, kunde ingen av oss förstå. Särskilt inte Anton som nog räknat med att dö långt före Pappa. Det var ju trots allt över tio år dem emellan. Pappa var borta och vid kortändan av bordet stod ingen stol. Det var en bra lösning och mestadels tänkte man inte på det. Det var som om man väntade sig att Pappa när som helst skulle komma in genom dörren, öppna den lite bryskt som vanligt, sparka igen den efter sig med stöveln, kasta kasken mot hängaren och missa med en hårsman. Som om vi alla sneglade mot dörren eller lyssnade efter dunket från polisbåtens motor.

Bosse gick sist. Han vek upp en gren bara och gick rakt igenom den kala häcken på det stället där det brukade vara en passage förr så att det är glesare nu. Bara trettio meter från dörr till dörr. Mindre än en minut om man vill låna verktyg eller en kopp socker. Han känner sig nog behövd här, av mammorna, Bosse, och det är inte att undra på. Vi skakade alla hand med honom och han lade andra handen över och tryckte till så att det

blev som ett sigill. Litet stelt och onaturligt att skaka hand med närmsta grannen tyckte jag och sedan gick han hemåt och hängde litet med huvudet. Ena hunden dog också i somaras och ligger begravnen på andra sidan häcken.

Sedan äntligen ensam. Mammorna ville själva plocka undan. De var trötta och ville vara ifred. Ville gå och lägga sig fast klockan bara är sex. En hel dag utan ordentlig mat, bara kakor och tårter och kaffe så att man blir alldeles jolmig och tung i magen och måste äta någonting riktigt för att inte må illa. Vi gick ned till oss, där vi brukade bo om somrarna förr, och pustade ut. Vi kände likadant allihop, utom Rina, som frågade efter Pappa. Tänk att det skulle bli så här.

Stugan ser sig ganska lik ut. Samma gamla planscher och affischer som för tio år sedan. Våningssängarna på vinden och utsikten över viken och affärsbryggan var den samma, fast viken är täckt av is nu, och bara en smal ränna av vatten för passbåten fanns. Jag minns att pappa gick över isen på skidor ofta, när vi var små, och Pappa ville alltid komma fortare fram, skida över isen, istället för att gå landsvägen. På samma sätt som han alltid ville ro dit på somrarna. Han brukade ha matvarorna i en stor, grön ryggsäck som farfar köpt på i England efter kriget och pilsnerbacken drog han efter sig i ett rep om midjan.

Tänk att det skulle bli så här. Så oväntat, så annorlunda än vad som var tänkt, än vad som var planerat. Om tre år skulle de ha varit gifta i trettiofem år.

15.

Var var mammorna. Det var en av Pappas ständiga frågor, fast i nutid, presens: "Var är mammorna", han sade aldrig deras riktiga namn. Kanske när vi inte var där, men aldrig annars. Kallade Mamma för Mamma och Stellan och Linas mamma för Mamma. Mammorna var samlingsnamnet och vi lånade det och gjorde det till vårt. Men var var mammorna? Svårt att veta. Jag menar inte som i Pappas fråga. Då var svaret ofta att de gått till affären, gått till tvättstugan eller gått på promenad eller var nere vid bryggan. Jag menar var de var i våra liv. När jag tänker på min barndom ser jag alltid Pappa i bild, ofta i närbild eller extreme close-up, men aldrig mammorna. Mammorna var alltid någon annanstans, jag skymtar deras ben eller nakna underarmar bakom Pappa, men aldrig en mamma i helfigur eller en ansiktsbild. Jag vet inte varför.

Ansikten skall vara så svåra att minnas, men jag kan framkalla Pappas leende på bilden som mamma lät trycka upp i fyra och gav som porträttbild

åt oss alla att föra med till våra nya hem när vi nu skaffade dem. Ansikten skall vara svåra att minnas, och jag kan aldrig framkalla mammornas. När jag tänker på Mammas ansikte får jag bara se bilden av Mamma i sorgflor efter Pappa. Jag kan inte ens minnas hur hon såg ut förra julen, förra sommaren, än mindre hur hon såg ut förr. Jag minns Stellans och Rinas och Linas och mitt men aldrig mammornas. Hur kan det komma sig?

När jag tänker på mammorna kommer jag att tänka på bullar och saft och maträtter som gravad lax med hovmästarsås, dillstekta potatis, köttfärsbiffar och lammfärsbiffar. Hasselbackspotatis, stuvad potatis, ugnsbakad potatis, kall potatissallad med rödlök och dijonsenap, färskpotatis med dill och örter. Potatismos, råstekta potatis med vitlökssmör, potatisgratäng, potatispaj. Pappa älskade potatis. Mestadels åt vi potatis, sås och så någonting till. Mestadels kött eller fisk. Men det var sekundärt, allt kretsade kring potatisen. När jag tänker efter äter jag ganska mycket potatis fortfarande, mycket mer än pasta eller ris. Men det här handlar inte om mammorna, det handlar om Pappa. Det är faktiskt så, Pappa är centralgestalten och ju mer jag låter mammorna vara med desto mer vrider han sig i sin grav och det inte meningen, är alls inte det det handlar om. Inte än åtminstone. Det här får vara ett slags bokslut och i en bok kan man inte ha mer än en huvudperson. Dessutom är det för tidigt med mammornas gravskrift ännu, vi måste låta dem dö först. Konstigt nog känner jag inte samma känsla inför det som för Pappa. Men jag väntade mig i och för sig nog ingenting annat.

16.

Varje sommar åkte vi någonstans allesamman. Till en början åkte vi till Katrineholm, till Bornholm och till Danmark. Sedan tog vi oss längre och längre ut i Europa. Målet var att slutligen nå Grekland, men innan det var dags att åka dit hade vi slutat semestra tillsammans och var och en fick försöka ta sig till Grekland för egen maskin eller nöja sig med Pappas berättelser om hur han var där med någon svensk författare och en musiker från Kanada och drack raki och bar sig åt. Men Danmark gillade vi så mycket att det fick bli en port ut till Europa som vi alltid stannade i på återvägen, liksom för att få välja att åka tillbaka hem igen. Som för att markera att det var ett frivilligt val. Vi stannade i Danmark, i Köpenhamn alltid, en dag eller två på väg hem, skakade av oss vår sista reslusta och njöt av att vara otyglade. Vi var åskledare! Och i Danmark brann vi.

Vi avslutade alltid alla resor på Pumpehuset där vi dansade och lyssnade på musik och såg danska män och kvinnor leva sina sorglösa liv döpta i spadet efter rød pølse och där livets vägskalet bestod av valet mellan Tuborg och

Carlsberg. Danmarsperioden, och överhuvudtaget danmarksvistelserna, var alltid fantastiska. Sorglösa. Bröllopsartade.

Vi dansade till musiken tillsammans eller med andra. Gick iväg med andra eller var tillsammans hela kvällen. Vi var överens om att vår natt var lättsinnig och egoistisk, den var vars och ens natt och ingen förmanade eller bannade eller tittade snett. Alla var förlåtande och overseende och entusiastiska, pekade på vackra pojkar och vackra flickor och dansade, gungade med kroppen och sjöng med i musiken. De spelade Downtown med Petula Clark och vi sjöng med i refrängerna som om vi själva varit med och skrivit texten. Det var en bohemisk, tanklös natt som kunde sluta hur som helst, hos vem som helst men som alltid började på Pumpehuset. Vi släppte våra hämningar, dansade ur oss allt det som vi höll tillbaka hemma, hos mammorna, hos Pappa, i Barnens hus på framsidan av tomten och med två våningssängar med fyra bäddar i samma rum, två män, två kvinnor och alla kusiner eller syskon.

17.

Danmark. Frankie Laine sjöng Jezebel, Stellan gnolade med i refrängerna och jag nålade fast ett järnkors i form av ett nålmärke, en pin alltså, på mitt kavajslag. Jag spanade ut över dansgolvet och gick fram till den längsta blondinen. Hon såg ned på mig och jag sade, på engelska för danska förstod jag inte: Du har ingen aning om vem jag är, du känner inte mig, än, men snart. Vill du inte visa mig din nakna kropp? Musiken var hög, hon hörde inte, jag fick upprepa mig, säga om saker, hon lyssnade och sög i sig vartenda ord med lysande ögon. "Look, you don't know me now, but very soon you will. So won't you let me see, won't you let me see, won't you let me see your naked body?" Precis som när vi stod på bryggan på dörren som Pappa spänt efter polisbåten och väntade på rycket från linan när den sträcktes väntade jag på örflen, men den uteblev. Istället log hon mot mig och sade: Vi dansar, du får föra, leda mig till de mörka hörnen och där är chansen stor att jag låter dig göra nästan vad du vill med mig. Försök inte med mig, jag kan höra på din röst vad du är ute efter. Min kropp har många mjuka delar, välj vilken du vill, men jag visar mig inte naken för dig, inte för någon. Vi dansade en tryckare, högtalarna hostade tonerna i Stardust, och vi vadade i ballonger och serpentiner. Hon såg mig rakt in i ögonen och sade att jag hade en minut på mig att bli förälskad i henne, en minut. Det är till stunder som denna som jag sätter min tro och tillit och min övertygelse att jag någon gång skall få skåda en naken kropp som hennes, en naken kropp så som hennes måste ha sett ut.

18.

Då skall vi se. Jocke har Ringt, Martin har ringt och Jan har ringt. Fan till att vara ute och ränna. Orkar inte ringa upp. Lappen är väl för gammal iallafall.

Det var ett riktigt helvete att få planet att mellanlanda på Kastrup på väg hem från soliga Benidorm. Däcken skrek och tjöt mot asfalten som om det var deras första gång, oskulder med gummi. Alla applåderade när planet tog mark. Det kostade skjortan att flyga, men det var Pappa som betalade. Vid de mest osannolika tillfällen kunde han ta upp en rulle med sedlar som ingen, allra minst mammorna, förstod var den kom ifrån och sedan var det inga problem med

att betala flygresan och hotell för fyra personer.

Iallafall var det ett helvete att få planet att landa på Kastrup. Men när det väl stod där med en smäcker silverkropp och ett fult namn, Sigtrygg Viking eller något, var vi i Danmark och det var ju det saken gällde. Det var ju till Danmark vi alltid styrde kosan, och den här gången visste jag vad jag ville.

Om man är lika förstockad som jag, lika trist och tråkig och fantasilös; om man är som jag litet grå och obetydlig och svårt att visa känslor då behöver man litet hjälp på traven. Om sedan den hjälpen står på enebacken med sin hatt på nacken må väl det vara hänt. Jag talar förstås om svamp. Men kom inte och påstå att du inte redan visste det; nog har väl du varit där.

Jag skulle kunna berätta snyfthistorier: efter det där hemska migränåret 1967 då jag missade ett helt läsår i skolan för att jag bara låg hemma och var magsjuk orkade jag helt enkelt inte gå i skolan längre. Det höll i sig ett tag, jag stack fingrarna i halsen och simulerade huvudverk och fick stanna hemma. Det var inte så speciellt roligt det heller, men jag orkade inte gå ut, orkade inte gå tillbaka till skolan till en ny klass, nya människor. Fy fan. Det var illa nog redan innan.

Men jag vill inte berätta snyftisar, jag säger inte detta som en ursäkt, utan som en förklaring till hur det var och varför. Ingen bortförklaring utan ett försök till att berätta hur det var. *Dessutom är all antidrogpropaganda i det här förmyndarlandet överdriven, men det är en helt annan diskussion.*

Dessutom går den inte att föra i ett hushåll där Pappa är polis och inte vilken polis som helst utan *Polisen*. Åtminstone för skärgårdsborna här ute.

Hursomhelst blev jag ordinerad en medicin och så blev det som det blev. Jag följde väl inte riktigt doseringen och till slut behövde jag ett piller för att komma upp på morgonen, ett för att komma iväg till skolan, ett för att klara lunchrasten, ett för att orka komma hem och göra läxorna och så vidare. Jag måste ha varit som ett levande lik, jag tror att jag skrämde Rina, så mycket det nu går att skrämma henne. Vad som skrämmer mig är att jag från 1974 och framåt har minnesluckor ibland, och jag har nästan för mig att jag har givit Rina en omgång men vet inte om det är sant eller inte, men nu glider jag ifrån ämnet.

Det var iallafall som det var, och var det något som fattades mig så var det just det som svampen kunde ge.

I Danmark skulle vi iväg och dansa och dricka på Pumpehuset som vi alltid gjorde, underbara timmar var vi där och bar oss åt och gav svenskarna ett ännu sämre rykte. Till och med Lina var glad och trevlig, men det gick snabbt över. Men jag skulle mer än det – jag skulle ta med mig litet hem, fylla på mitt förråd. Hemma sade man drömskt om Danmark, med blickarna riktade mot en fjärran punkt i söder, att det danska var både starkare och billigare. Så här var jag i Danmark i hopp om att hitta en människa i ett hörn som ville sälja mig litet lycka för de pengar jag hade kvar.

Tåget från Kastrup till Köpenhamn gick som en silverpil över den rostiga rälsen. Jag satt i mitt säte och svalde mitt sista. Kände hur jag smälte samman med sätet jag satt i. Tåget blev till en väldig förlängning av min kropp och jag kunde styra det hur jag ville. Jag satte kurs mot Pumpehuset, lade in mer kol och vinkade till de förvånade människorna på stationerna. Vi väntade inte på några jävla rödljus utan knäckte tegelväggar och genade över asfaltsvägar med det väldiga tåget. Snart nådde vi Pumpehuset och tog hela tåget med oss i kön. Dörrvakten kände igen mitt tåg och släppte in oss alla ned till den böljande massan av köttstycken som gnedes mot varandra till klämmig musik. Vad fan skulle jag göra?

Det fanns så många hörn, men vet man väl vad man letar efter eller vem är det lättare. Jag såg det mörkaste hörnet, förde min kvinna dit och det var hon som var kontakten. Hon log mot mig och vi pratade kodspråk för vi hade sett för många agentserier och sedan lät hon mig köpa. Hon förbarmade sig över mig. Hon gav mig en minut med henne, vi fick inte synas tillsammans för länge, och sedan var det klart. Det gick fort, jag var snabb. Jag slog mig ned på en toalettstol och avslutade det hela. Sedan tog jag dansgolvet med storm, kastade mig ut som en helt ny Petter. Kysste min syster och min kusin och sedan dansade vi alla fyra arm i arm och fan vad bra jag mådde då. Jag har aldrig mått så bra som då.

19.

Som du ser på skissen är det tre hus. Fyra egentligen. Fem egentligen. Först är det Storhuset, det är det i mitten. På framsidan finns utbyggnaden, eller tillbyggnaden som vi gjorde -59. Då var jag elva. Ned mot vattnet finns Barnens hus. Det ligger nästan vägg i vägg med lillstugan, som var Barnens hus när Pappa växte upp. Nu är det väl mest en bod, eller ett förråd. Och mittemot ligger Sjöboden där pappa har alla verktygen och det egenkryddade brännvinet är gömt. Han har gömt det i botten på den gamla vattentunnan. Vilket liv det blev när Mamma ville kasta den.

Bakom huset finns Bodarna. Där finns det gamla dasset innan vi skaffade mulltoa, där finns gräsklipparen och de gamla verktygen. Där gömde jag fickkniven jag stal, bland verktygen i Pappas verktyglåda. Det var ganska dumt eftersom han alltid använde de gamla verktygen iallafall eftersom han inte ville slita på de nya. Han var sådan. Sådana var de allihop i hans generation.

20.

Linan honungsmjölk smeker min strupe inifrån, baddar in den i en vit, tunn, söt hinna av ljummen mjölk. Som när Stellan svalde en synål en gång och läkaren sade att han skulle äta bomull indränkt i grädde. Jag tyckte alltid att det lät så gott, som att äta moln, små ulliga testar och den feta smaken av grädde. Ett bett i den mjuka ostsmörgåsen av vitt bröd med solrosfrön som man fångar mellan framtänderna, skalar med tungspetsen. När man biter ihop delar sig fröet i fyra delar, man kan känna perforeringen med tungan och spetsen hamnar för sig som skålen som ekollonen sitter i fast mer ojämn i formen. Det smakar salt smör och osten lägger sig som en tjock, sval matta mot gommen och smakar Danmark. I halsen honungsmjölken, söt och klibbig. Man måste passa kastrullen noga för mjölk kokar så lätt över. Man får skära brödet i centimetertjocka skivor samtidigt som man har noga uppsikt över kokplattan. Man får bre skivorna och hela tiden snegla mot kastrullen. Man får skära jämnt av osten och ställa kastrullen på kvart på plattan, stödd mot plåtkanten som har samman höjd som plattan just av den anledningen. När man är klar lägger man i två klickar honung, rågade teskedar och rör om försiktigt. Smaken är så söt och god. Den blir alltid bättre när Lina gör den, alltid bättre i just den här kastrullen.

21.

Lasarettet var tomt och tyst på natten. Tomheten – i den låg njutningen som var nattsköterskans. Man kunde gå längs korridorerna och dra med handen

utmed strukturtapeten så att det rasslade som när en pust av västan sliter tag i tusen torkade flugvingar. Det var alltid stjärnklart, molnen vågade sig aldrig in över sjukhusområdet nattetid, och när man såg ut genom fönstren såg man in i kosmos öga, varje planet plågsamt klar och tydlig, himlen var en sandstrand av små prickar eller en tappad kulpåse över ett mörkbetsat bord. Sandalerna smaskade mot golven, tysta ljud av gummikyssar mot kall sten. Man hade mössan i handen – det var var nattsköterskans privilegium; man gjorde som man ville, inga läkare eller översköterskor med strama citronätarminer och förmanande pekfingrar: lasaretsnatten tillhörde nattsköterskan, och med den patienterna. Lina var en av de som blommade upp under nattsköterskans natt. I ett öppet fönster rökte hon en filterlös Trots med 10mg tjära, 4mg nikotin och 100mg frihet utan att fundera över att någon kanske skulle kunna se henne. Hon hade mössan i fickan och håret utsläppt. Men bara då.

Dagtid bar hon sin egen mask, dagsköterskans, med alla tillbehören: den hårt snörpta munnen, tilltalet som var kort i tonen, nedlåtenheten och sättet att titta ned på sin omgivning med högt buret huvud som om hon hade haft en hög, stärkt skjortkrage som inte lät henne böja halsen utan bara snegla nedåt. Hon visade sig bara som dagsköterskan för oss, för henne var vi överläkarna och översköterskorna, det var vi som bannade och förmanade. Mot oss fanns inga andra vapen än våra egna, det höjda pekfingret och den barska rösten, kyligheten, osårbarheten. Vi var aldrig du med henne för hon lät oss aldrig komma dit. Glömde sig korta stunder, sänkte garden men kom på sig och höjde den igen. När natten kom och vi sov kanske hon blev nattsköterskan, men jag vet ärligt talat inte. Hon dolde nattsköterskans förmodligen mjuka och runda kropp under kläder som framhävde dagsköterskans spetsiga och hårda. Kanske att det bara blivit så, att det var en ond cirkel som hon inte kunde rubba. En dag vaknade hon upp hård och kall och trivdes med det. Även om natten? Jag kan bara minnas att vi alltid var hennes patienter. Det var på oss hon sparkade på när hon sparkade nedåt.

22.

Pappa bjöd hem Paul Petersen på en kopp kaffe och mazarin. Båten låg uppdragen på landbacken och skulle repareras, ses över, motorn smörjas och kölsvinet matas. Vi avbröt dem tio tolv gånger med olika frågor om lack och skrapning och olika bultars olika tjocklek för att det inte fanns i Pappas anteckningar i den röda skrivboken som Mamma hade skrivit "Båten" på med blå kalligrafipenna.

Paul Petersen hälsade på oss mycket artigt och tittade intresserad på när vi röda i synen ställde våra frågor och Pappa gav ett utstuderat svar och skissade med fingret i luften för att förtydliga. Paul Petersen drack av mammornas kaffe och bet ett bett i den hembakta mazarinen och smulorna på bordet lockade till sig en sådan där fågel som flög till Ekelöf och Lars Forssell. En fjädermusa och Paul blev inspirerad. När vi för sjunde gången knackade på och bad att få ställa en fråga tog han en autografpenna och började klottra ned en sångtext på en servett, en av mammas vita linneservetter, men Pappa visade med handen att vi inte fick störa Paul, inte ens för att ge honom ett vanligt, vitt pappersark. Pappa visste vad det innebar att bli störd i arbetet, och nu tog han på sitt ansvar att Paul Petersen inte skulle bli avbruten, inte förlora sitt flyt.

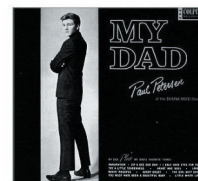
Paul Petersen kastade fram ett par bokstäver och Pappa spelade på gitarren; Paul nynnade och skrev på servetten. När allt var klart sjöng han för Pappa som blev nästan tårögd och rörd och satte Mamma att kopiera Pauls anteckningar på skrivmaskinen. Själv behöll han servetten och ramade in den över hängarna i tamburen. Då och då tar han fram gitarren och spelar låten. Då får jag och Petter knäppa med fingarna i takt och leka doa-doa-kör. Pappa sjunger med sin bästa röst och vi knäpper och mammorna i köket upphör med disken eller strumpstoppningen och bara sitter tysta och lyssnar. Lina och Rina tittar på oss och försöker att inte skratta.

Pappa sade att att om båten bara hade varit sjömässig och han hade haft reservtankar hade han gärna kört hem Paul själv, men nu fick det duga med att följa honom till affärsbryggan och vänta passbåten. Innan Paul klev ombord på passbåten gav de varandra en sån där sällsynt och uppriktig manlig kram. Passbåtsmotorns dunkande var som ett rytminstrument och Pappa hängde gitarren om halsen och spelade ur minnet och Paul Petersen stod längst bak i aktern och sjöng som om han vore Gene Kelly, och alla som bodde i viken stack ut sina huvuden genom fönstren och nynnade melodin som var en sådan där som lätt sätter sig på hjärnan på en och som man kommer på sig själv med att jämt gnola sedan. Paul sjöng och försvann bort med passbåten men sången var inte mindre sann för det.

Vi kunde texten långt innan vi lärt oss tala engelska och det var först då vi förstod, texten, Paul, Pappa och vad som egentligen hade ägt rum den där speciella morgonen när Paul var på besök. Några veckor senare kom det en vinylskiva på posten till Pappa i ett rekommenderat brev och Pappa lade den bland de andra skivorna i skåpet och tog bara fram den och spelade den riktigt bra och riktigt dåliga dagar. De bra dagarna fyllde sången, laddade

den på något sätt så att skivan blev statisk och drog till sig allt dammet, och de dåliga dagarna gav den, och Pappa sög i sig av all den där energin. Det hjälpte oftast att lyssna på Pauls visa.

23.

Jag tänker inte börja med att säga att det kom med ett vanligt enkelt telefonsamtal. Men det var det det gjorde. Men den här då: Doktorn ringde till Pappa om några provsvar. Proven var ren rutin, Pappa ansåg att eftersom han besiktigade bilen varje år, drog upp båten och iordninggjorde den varje vår och höst och skruvade isär och fettade in sin tjänstepistol månatligen kunde han lika gärna gå till läkaren och få sig själv undersökt en gång om året. Han blev lugnare och mammorna blev lugnare. Och sedan kom det här telefonsamtalet. Det ringer, Pappa svarar och sedan går han ut genom dörren och ned till bryggan, sätter sig i båten och försvinner utan ett ord och likblek i ansiktet. Om Pappa var en stålman i alla avseenden var hans läkarskräck undantaget som bekräftade regeln. Pappa märkte allvaret i doktors röst och förmodligen kunde han förstå hur det egentligen var fatt med honom bättre genom att se och lyssna på hur läkaren framförde sitt budskap än att lyssna på vad han sade.

Doktorn berättade för Pappa hur det var ställt med honom, vad proverna visade och hur länge Pappa hade kvar att leva. Sedan skakade de hand, Pappa satte sig i båten och åkte hem. Pappa var inte den som gick och drog på något.

Han samlade oss alla och berättade hur det var fatt, villkoren för det hela och hur det skulle bli i framtiden. Sedan beställde han kåldolmar till middag och gick och slog sig ned i tevesoffan för att se klockan-sex-nyheterna och då hade förbudet att tala om det redan trätt i kraft.

Det gick fort utför sedan. Han gick ned i vikt fort, förlorade färg och ögonen blev glansiga och matta som om han just hade gråtit. Det var onaturligt att se Pappa sådan. Den enda gång jag såg honom gråta var den gången med Rina. Synen av det tog mig egentligen hårdare än allt det andra, det var först när jag såg Pappas reaktion som jag förstod hur allvarligt det hela egentligen var. Pappa slösade inte direkt med tårarna, han var inte sådan. Inte ens sedan.

Efter tre månader hamnade han på lasarettet för övervakning, låg där ytterligare två och kom sedan hem för att vistas hemma de sista dagarna.

Det fanns ju egentligen ingenting man kunde göra för honom på sjukhuset, och Lina erbjöd sig att komma hit och bo här över helgerna. Det var bra för alla, för mammorna, men speciellt för Pappa. Precis som Mormor sade han alltid att han ville dö i stillhet i sin egen säng. Jag är glad att han fick som han ville. Han om någon förtjänade det.

Jag vet egentligen ingenting om hans sista tid. Jag såg honom bara någon gång på sjukhuset, bara Lina vet nog hur han hade det, eller åtminstone hur det kändes. Kanske mammorna. Terminalvården var för jobbig för mig för att jag skulle orka sitta hos honom. Hans första månader hade jag inte förstått vad som skulle hända. Ett sådant budskap kommer väl alltid från ingenstans och det är undertecknat och oåterkalleligt och så får det bli så. Hinner man inte med att ta adjö av sin Pappa trots att man får nästan sex månader på sig kanske det är meningen att man inte skall göra det. Hans aska spreds över havet, vill jag honom något är det meningen att jag skall gå ned till bryggan, bara. Inte en krusning på Stillhetens hav. Inte ett spår efter Pappa. Jag tror inte att han kan höra mig.

24.

Så länge jag kan minnas har Pappas födelsedag firats väldigt intensivt. Förmodligen av flera anledningar. Dels är Pappa mycket för att fira: allt från jular till midsomrar och namnsdagar. Dels är Pappa väldigt egenkär. Dessutom är det två mammor som går på i köket, skriver invitationer, placeringslistor och slamrar med koppar och fat. Lever man under samma tak som dessa tre organisatörer under hela juni månad då kakor bakas, brännvin kryddas och alla möblerna i vardagsrummet bärs ut i trädgården så att mopparna och trasorna skall nå överallt och i alla hörn är det lätt att sakna ork då det till slut faktiskt är Pappas födelsedag, och gästerna står i farstun med finkläder och presenter. Pappa slår i av sina egenkryddade snapsar, ibland faller det ett stillsamt juliregn och mellan lunchmaten och kaffet håller farbror Anton sitt stora tal till Pappa fast mest till sommaren och nöjet att få samlas och prata om allt. Ibland tänker jag att några av gästerna kommer mest för att få höra farbror Anton. Bosses och Anns hundar springer runt runt och tigger vid bordet och vi måste mata dem i hemlighet eftersom vi inte får.

Litet senare drar vi oss undan, alla kusinerna, ned till oss, ned till Barnens hus, där vi får vara i fred, och festandet och ståhejet blir som en varm ljudkuliss i bakgrunden. Alla de vuxnare är litet rödlätta nu, och snart kan vi höra snapsvisor. Vi hör Pappas röst, litet tydligare, litet högre än alla andra. Fast han sjunger inte högst, genom två väggar, över daggvått gräs, tio tolv meter och sju trappsteg och genom ytterdörren.

Det har alltid gått till så. Vi är inte barn längre, men vi träffas så sällan att det ändå känns rätt att dra sig undan och få vara för oss själva. Det är en del av traditionen. Alla förväntar sig att vi går ned. När vi smet ned till huset i somras visste vi inte att det skulle bli Pappas sista födelsedag.

25.

Jag och Pappa hade kanske inte den bästa far-son-relationen. Jag vet faktiskt inte vad det berodde på. Vi var egentligen inte helt olika människor.

Pappa var alltid duktig på att använda händerna, Pappa var händig. Jag minns när jag var liten hur vi satt under träställningen nere vid sjöboden och hyvlade och lackade båten. Pappas noggrannhet, han stod alltid bakom mig, två tre steg bara, i tysthet och övervakade arbetet, liksom för att se att jag klarade av det, innan han muttrade något, pekade på en fläck som jag hade missat eller ännu inte hunnit till och klev bort i sina svarta gummistövlar till andra ändan av båten för att fortsätta med sitt.

På andra sidan båten hade vi också en gammal transistorradio och där satt vi och lyssnade på fotbollen och arbetade i tyst samförstånd. Det var väldigt 60-tal, nästan tjugo år sedan.

Det är nog det bästa minnet jag har av Pappa. Alltså, det bästa minnet jag har av Pappa som pappa och mig som hans son. Vid sjöboden, hyvlades i tysthet. Med Stellan kunde han prata i timtal vid köksbordet om kvällarna, prata om Sojus 4, Apollo 5, 7, 11 och 13. Titta i postorderkataloger och jämföra stjärnkikare och drömma om vilken plats på tomten som skulle vara bästa platsen att placera teleskopet på. Samtidigt som jag och Mamma och Lina och Rina satt ute i tillbyggnaden och gjorde något. Vad har jag glömt? Lyssnade mest tror jag. Utan att någonsin delta. Undrar varför, egentligen. Jag hade nog också velat sitta vid köksbordet med Pappa, bläddra i kataloger och prata om rymden. Men det var Stellas grej, det var Stellan och Pappa som pratade om astronauter och kosmonauter och om hur det skulle kännas att gå en sån där rymdpromenad. Stellan var ju bara där ibland, och då var det inte mer än rätt att Stellan fick ha Pappa för sig själv.

Jag minns en del gräl också. När Pappa tränade fotbollslaget på ängen på andra sidan affärsvägen. Han var alltid extra hård mot mig. Han pressade mig mycket hårdare än alla andra.

En dribbling eller en pass som räckte för Göran eller Pelle var inte tillräckligt för mig. Jag skulle vara en ny Pelé på Granhamn. Spelade jag inte tillräckligt bra fick jag skäll och en gång när jag var liten sprang jag

hem gråtande och vägrade komma tillbaka. Mamma fick stå halvvägs upp på stegen och locka och pocka. Jag hade dragit fram sängen och ställt den ovanpå luckan.

På något sätt tycker jag synd om Pappa – vilka minnen jag har av honom! Men så är det väl oftast. Man minns det som sticker ut, det onormala. I mitt fall är det utskällningarna, skridskon jag fick i kinden och hur han bar mig bort till ångbåtsbryggan när det hade frusit ända in i viken och läkarbåten inte kunde komma ända in till bryggan. Fyra stygn och ett ärr fyra centimeter under ögat. Jag minns hur han lärde mig och Stellan dyka i från bryggan, när vi fäste rep i en gammal dörr och spände den efter polisbåten och åkte på den hela vägen till Räfsnäs och tillbaka. Det krävdes mycket övertalning, men när vi väl gjorde det tror jag att han tyckte att det var lika roligt som vi tyckte. Mot slutet pratade han om den åkten minst tio gånger, det var nästan plågsamt till slut.

Jag minns Pappa i länstolen på verandan. Stolen var gul och man hade utsikt över tomten och bryggan och Stillhetens hav. Min Pappa kunde verkligen berätta historier. Han satt i länstolen med fötterna på en broderad kudde och stoppade sin pipa. Vi satt i soffan. När Stellan och Lina var där satt Stellan på en köksstol som vi hämtade ut och Lina satt på golvet mellan Rinas ben. Rina kammade Linas hår. Med det instängda och inrutade liv som jag har levt kan man lugnt säga att mycket av det jag vet om livet har jag fått därifrån. Visst låter det hemskt.

Han berättade om när han gick i polisskolan i slutet av fyrtiotalet, om brottslingar och fall, och han hade en kuslig förmåga att själv vara huvudperson. Jag förstår inte att våra mammor lät honom hållas. Han berättade om Salaligan, om hur de satte eld på hus och gasade ihjäl en gammal dam. Hur han själv varit med och spanat efter Kennedys mördare när det ryktades att han hade flytt med ett plan till Sverige. Men det var förstås bara båg, men det fattade inte vi då. När han gick i polisskolan hade han till och med fått träffa den där galne Tore Hedin. Pappa hade mött eller kände alla kändisarna. Mamma kom in med kaffe och saft och smekte honom över nacken och sade ”skräms du inte upp ungarna, Alex”.

26.

Minnen. Ibland är de på riktigt. Ibland är det någon som har sagt något, ibland har man bara fått för sig, efterkonstruerat, tänkt en tanke och tagit den för sann och lagt andra sanningar ovanpå. Ibland är det nästan sant, man har bara missuppfattat. Ibland är det helt fel. Ibland är det en ren lögn. Ens egen eller någon annans. Jag har så många minnen av

Pappa som jag vet inte stämmer. Jag vet att det är så, för i böckerna står det annorlunda. Och jag äldre nu, tror inte på allt som alla säger. Önskar inte lika mycket att allt skall vara stort och fantastiskt. Jag trivs bättre i verkligheten.

Vad som förbryllar mig är att jag inte vet vems felet är. Vem har lurat i mig allt detta, är det Pappa? Hur i hela fridens namn kommer det sig att Pappa har sagt allt det här? Hur kunde jag köpa allt det där? Det är väl med det som med allt annat, men det bekommer mig inte. Det var ju rätt oskyldigt, bara att man blir osäker när man vuxit upp. Ibland kommer jag på mig själv med att tro på fullkomliga vansinnigheter. Men det är väl så för de flesta antar jag. Skit samma. Huvudsaken är att jag inte tror på det nu längre.

Det finns så mycket man vet som man inte har någon anledning att ifrågasätta som man har all anledning att ifrågasätta.

27.

Pappa monterade upp teleskopet nere hos oss så att Stellan skulle slippa gå hela vägen upp till Storhuset hela tiden, och speciellt inte om natten. Det var rött som löven, fast med en metallisk glans och fyra små rattar för att ljustera skärpan tror jag, höjden och för att låsa benen i en fast position. Han ställde in en speciell träplatta och slog ut tre hål med stämjärn som han stack ned benen i och kontrollerade att de viktigaste delarna av natthimlen gick att se utan att träden utanför kom i vägen. Ville man se en annan del behövde man bara skjuta plattan över golvet bort till andra väggen. Under träplattan låg en duk och trägolvet repades inte det minsta.

28.

Pappa och Stellan satt vid köksbordet och bläddrade i postorderkataloger och talade om rymden igen. De vände blad, pekade och räknade efter på ett papper; vägde för- och nackdelar. De hade en schematisk skiss över tomten som visade höjd på träden, de hade själva uppskattat höjden genom att mäta ut en meter på stammen, ställa sig en bit ifrån, mäta hur lång metern var i millimeter på det avståndet och hur högt trädet var i millimeter varefter höjden på trädet kunde räknas fram. Det var Pappa som hade

kommit på den fiffiga idén och därefter hade de mätt allt i hela trädgården för att vara på det säkra med att platsen som de valde för teleskopet skulle vara den bästa tänkbara. Små kommentarer om utsikt från de olika fönstren fanns också på papperet och för varje teleskop var de tvungna att gå genom allt igen, dra samma slutsatser från nästintill identiska uppgifter och räkna och bläddra och drömma vidare. Det var Pappa som beslutat sig för att köpa teleskopet, Stellan var förstås överlycklig, och de räknade på hur mycket av rymden, speciellt månen, de skulle kunna se beroende på styrkan på teleskopet.

29.

Stellan och Pappa satt i köket och talade om rymden igen. Rymden var oändlig och samtalen om rymden oändligt många. Pappa hade alltid tid för Stellan. Pappa slet sig och satte sig ned vid köksbordet och drack kall pilsner och Stellan drack kall mjölk och de satt på samma sätt, med ena benet under det andra så att de så småningom fick blodstopp och var tvungna att byta ben, satt framåtlutade över bordet som om de var förtroliga med varandra och inte ville att någon annan skulle få höra.

Pappa jobbade på träbåten den sommaren. Träbåten var ungefär tre meter litet mer tvärsöver och kanske sju meter på längden. Det var en "Petterssonbåt", sade Pappa och fortsatte skrapa. Den var precis så hög att man kunde sola naken med sittdynorna som huvudkuddar och värmen från däckets gick in i kroppen så att man fick värmeutslag på ryggen och skinkorna. Det fanns tjocka lackdroppar som såg ut som bärnstenskulor och luktade sommar överallt runt båten och Pappa hade bar överkropp och en grön keps från ICA-handlarna och polerade båten med en duk som inte dög till något annat längre. Pappa pekade åt Stellan var det "behövdes tas" och var han skulle börja och hur han skulle angripa vissa fläckar för att det inte skulle bli några repor eller skador på det underliggande träet. Han gav Stellan en annan mössa och nickade menande åt verktygslådan när han tyckte att Stellan gav sig an ett arbete med fel redskap. Han dunkade Stellan i ryggen när han var nöjd eller stolt och mammorna kom ut med kaffe till de båda karlarna nere vid båten och Stellan drack kaffe svart fast han inte alls tyckte att kaffe var gott vet jag och höll god min. De skruvade isär hela motorn och bredde ut den del för del på trädgårdsbordet och putsade och donade och fejade och sedan satte de ihop den igen, det var mest Pappa förstås, utan att ens titta åt ritningen. De justerade rodret och masten och bytte lanternorna och fyllde på plastdunken med motorolja och bytte ut fendrarna och såg till att hålen i sittdynorna blev ordentligt lagade med tyg som var så likt det gamla som det bara var möjligt. Sedan

fick vi alla lacka, men då var det för mycket för Pappa. Han satte Stellan att övervaka oss och sedan fick vi skrida till verket under hans insyn. Pappa såg på oss en stund från hängmattan innan han förlorade sig i Rymdens pionjärer och samtidigt som vi lackade överöste han oss med faktauppgifter om raketens längd och vikt och om televisionssatelliter och omloppsbanors högsta och lägsta punkter. Sedan somnade han med boken över det bara bröstet medan vi beströk båtskrovet med lackfärg med ganska styva penslar. Sedan lämnade vi den att torka och gick in för att se på teve och äta söndagsmiddag. Vi fick stek och kokt potatis och ärtor och Stellan och Pappa fick skära åt oss alla för vi hade så ont i handlederna av allt penslande. Sedan gick vi ned till oss och spelade monopol, Stellan och Pappa stannade kvar och såg på nyheterna. Det gick bra att spela monopol på tre personer också och vi saknade inte Stellan ett dugg.

30.

Pappa som var vår hjälte. Hur kunde han plötsligt bli sjuk? Så sjuk att det inte fanns någonting att göra åt det? Pappa hade aldrig varit sjuk förr. Nu låg han där i en säng på lasarettet och såg väldigt liten ut i vita sjukhuskläder, trots att man brukar säga att vitt framhäver all kroppskurvatur och att tjocka människor skall bära svart. Han låg där i sängen och orkade ingenting, sade mycket litet, och ville inte bli lämnad ensam. Pappa som alltid hade varit så stor och stark, som alltid hade varit så säker och så trygg och så lugn.

Trots att radion var på i köket i Storhuset kändes det egendomligt tyst, som om hela tomten var märkt av Pappas frånvaro och låg och väntade på vad som skulle hända nu, väntade på det oundvikliga, som om till och med träden och fåglarna och ödlan bakom stengärdesgården visste. Det var ingen sjukdomskris eller vändning som vi väntade på. Vi väntade på dödsbudet.

Det var svårt att tänka på annat, men vi försökte. Det var svårt att tala om annat, men vi försökte. Det var antingen det, eller att stilla tiga, stilla sitta. Den egendomliga tystnaden låg som en kvävande slöja över oss alla där vi satt, väntade. Vi tänkte tillbaka, mindes. Det var det enda som var tillåtet; alla tankar om framtiden var tabubelagda, refererade alla tillbaka på ett och samma villkor – om Pappa levde, eller om Pappa var död. Vi mindes tidigare somrar, när vi fått åka vattenskidor efter Polisbåten på en gammal dörr. Vad fort det gick, och vad roligt Pappa hade. Han hade minst lika roligt som vi då. När det var inbrott hos grannen, och Pappa sprang ikapp och fångade tjuven i bara nattsärken. Pappa som alltid varit vår hjälte, som alltid hade haft ett vänligt ord över till oss, alltid varit på vår sida, alltid

sett efter oss, stått bakom oss, skjutit oss framåt. Oförmodat stor i sin uniform med blanka knappar, pressveckade byxor och med kasken något bakåtskjuten. Ett brett, vitt leende. Precis som på fotot som mammorna tryckt upp åt oss alla att ha med oss när vi flyttade och som fanns i allas våra hem, på en spiselhylla eller på en byrå eller i en bokhylla i brösthöjd.

Pappa som suttit i timmar med Rina och ritat och förklarat, allt om hur motorerna skulle driva raketerna framåt och hur man skulle kunna ta oss alla med till Mars och Månen. Alla ritningarna med Plats för mammorna, katterna, och våra respektive familjer, och Rina och han själv längst fram, längst upp vid spakarna. Rina hade klistrat fast passfoton vid allas platser. Pappas foto var taget samma dag som uniformsfotot som vi alla hade – leende, frisk och stark. Inte mycket yngre än idag, men tillräckligt, tydligen. Tillräckligt mycket för att blir sjuk, för att skrumpna ihop invärtes och dö mellan lakan och täcken i ett eget rum längst bak i storhuset med utsikt mot baksidan. Ritningen var inte riktigt klar ännu, och Rina hade försökt ta med rullen och pennorna och linjalerna till sjukhuset. Hon hade försökt få Lina att ta dem med sig.

Alla förstod utom Rina att de där ritningarna alla skulle bli klara. Det gick inte att förklara för Rina. För Rina var Pappa odödlig. Det var så mycket som de skulle göra tillsammans och då kunde man inte bara gå och dö.

Sedan kom Lina. Hon hade gråtit men låtsades inte om det. Hon ljög och sade att hon hade fått något i ögonen och sköljde länge under kranen. Carolina Wallert gråter inte. Men ljuger gör hon. Hon hade suttit hos Pappa i flera timmar efter sitt pass på sjukhuset och var trött och irriterat. Med Pappa var det bara skit, sade hon, och Rina frågade tusen gånger om när Pappa skulle komma hem igen.

Det var då vi förklarade för Rina att Pappa måste resa bort och aldrig komma tillbaka. Vi kunde inte förklara för henne på något annat sätt. Det där med döden kändes för bräckligt, Rina kändes för bräcklig menar jag. Det var som om hennes band till Pappa var för starka för det, som om han kunde dra henne med sig.

Först ville hon inte förstå, vilken resa kunde vara så oemotståndlig att Pappa måste resa? Sedan sken hon upp och sade att hon förstod att det hade blivit dags. När hon pekade upp mot himlen och vi lättade nickade åt henne och strök med handen över hennes rygg för att hon skulle vara lugn förstod vi inte vad det egentligen var hon just hade begripit. Mars. Den här gången skulle han inte behöva stanna i omloppsbana. Den här gången skulle Pappa vara först ut, först ned för stegen. Ett litet steg för en människa. Pappa hade

lärt henne att alltid ha en liten väska packad med det viktigaste. Hon पोस्टे över av stolthet och lycka.

31.

Pappa låg i ett eget rum mot slutet på Norrtälje lasarett, innan han kom hem igen för terminalvården. Jag hade litet problem med Rina och var väl inte där mer än ett par gånger, två eller tre tror jag, allt som allt. Pappa var så liten och tanig att det var svårt att förstå att han en gång varit fotbollstränare, sjöpolis, hobbysnickare, tvåbarnsfar, make och plastpappa på en och samma gång. Håret var alldeles grått och glest och bakåtkammat. Huden var gul och febrig. Hans händer var skakiga och kalla och svaga och ådrorna syntes igenom så där som de bara gör på riktiga gamla människor. Då visste jag för länge sedan att alla historierna bara var lögner, att Pappa aldrig hade jagat mördare eller träffat Tore Hedin. Att Pappa bara varit vanlig sjöpolis och aldrig gjort någon rymdpromenad, träffat några berömda flygare eller så. Jag förstod aldrig att han fortfarande trodde att vi trodde det.

Han hade en massa slangar kopplade till sig. En gick in i underarmen och en annan gick in genom näsan. Han klagade på att den kittlade och skavde och han bad alltid mig flera gånger att ta bort dem, men jag vågade inte utan bara låtsades som om jag inte hörde. Han pratade väldigt litet, mest låg han bara och stirrade på en fläck på väggen. Ibland vände han ansiktet mot mig och bara såg på mig. Jag tror att han visste att det bara skulle bli fel om han försökte säga något, att orden skulle bli galna, som de blev allt oftare den sista tiden. Så han bara såg på mig i tysthet, och hoppades att jag skulle förstå. Jag försökte se ut som om jag förstod men var det var jag skulle förstå förstod jag aldrig. Under andra omständigheter hade det kanske varit som när vi satt tysta tillsammans under träställningen nere vid sjöboden och lackade och målade på båten. Men i ett vitt rum, med vita lakan, steril belysning och pappas kropp som försvann under landstingslakanen och det gula överkastet kunde jag inte göra mycket annat än att gråta. Och Pappa grät också, det var enda gången jag såg honom göra det.

Stellan hade burit med sig postorderkataloger som låg på bordet bredvid honom. Framsidan hade gulnat och det låg damm runt omkring dem. Stellan hade stuckit in en papperslapp, ett kvitto, där

teleskopdelen började, precis efter trädgårdsmaskinerna. Det fanns fyra stycken. Två svarta, ett silverfärgat och ett rött. De var säkert mycket starkare och mycket mer avancerade än de som Stellan och Pappa tittat på vid köksbordet under sina eviga samtal för hundra somrar sedan. Och säkert tusen gånger för avancerade för Pappa nu. Pappa som inte ens orkat öppna katalogerna. Men han förstod att det inte tjäna någonting till, förmodligen före någon annan förstod det.

32.

Skillnaden mellan en bra dag och en dålig dag beror på två saker: på Rinas humör och på mitt humör. Om Rina vaknar själaglad kan det gå åt båda håll, antingen vill hon att jag skall delta i allsköns upptåg, vara astronaut, kosmonaut, komet. Eller vill hon att jag skall sköta mitt, vara på min kant, låta henne sköta sitt, leka sina lekar och drömma sina drömmar ifred. Men det är inte ofta.

Jag kan inte riktigt förstå henne, hur hon är funtad. Hon talar som om det vore tidigt sjuttital, som om Stellan och Lina vore här, och en annan Petter. ”Eller hur, Petter?”, kan det flyga ur henne och när jag svarar säger hon irriterat ”nej, inte du”. Suckar uppgivet. I hennes värld finns så många personer som jag inte kan se. Som hon kan tala med, men som inte jag kan höra. Och som uppenbarligen inte lyssnar på mig. Blir jag irriterad och ryter åt hennes låtsasvänner att fara åt skogen fnissar hon bara och säger att de inte kan höra mig och påminner mig om att jag själv sagt åt henne att de egentligen inte finns. Ibland undrar jag om det inte var bättre om hon fick komma till ett riktigt hem. Men det skulle väl aldrig gå för Lina.

Hennes rutiner är ganska få och upprepar sig. Hon vaknar alltid tidigt, väcker mig strax därefter och sätter sig på sängkanten och berättar om sina drömmar. Hon är inte riktigt medveten om skillnaden mellan verklighet och fantasi. Det har alltid gjort mig orolig, det har varit något som jag har varit rädd för att själv drabbas av. Hennes drömmar handlar ofta om Pappa, de handlar om oändliga svarta rymder och stjärnor som visslar förbi så fort att de ser ut som långa vita streck. De handlar om Stellan. Ganska ofta slår hon sig, snubblar eller att någon slår till henne. Ibland fångas hon in av gravitationen och krossas mot planeterna. Ibland handlar det om sex, om hur någon tar tag i hennes hår och drar det bakåt. Hon har så konstig uppfattning om vad det är, hur det går till. Och där ligger jag i sängen med sömngrus i ögonen och bara ett tunt täcke mellan och försöker lägga mig så att det inte syns.

Sedan äter vi frukost. Rina äter alltid samma sak, havregrynsgröt, juice, två ostsmörgåsar. Hon kokar själv gröten samtidigt som hon brer mackorna. Om det är slut på juice eller smör eller ost, socker eller havregrynsgröt är det olidligt. Hela hennes dag stannar av och hon vankar oroligt fram och tillbaka frågar om det inte finns socker tusen gånger och äter igenting om jag inte tvingar henne till det. Då skriker hon och bråkar. När Bosse hade hundar började de också skälla så småningom och ställde till ett herrans liv. Ofta sitter hon bara, dagarna i ända, stirrar ut genom fönstret, upp på himlen, tittar i kikare eller teleskop. När Pappa var frisk gick hon upp till honom ibland på kvällarna och då fick jag vara ifred för första gången på en hel dag. Då brukar jag ofta runka, eftersom det är det enda tillfället då jag kan vara säker på att inte bli störd. Jag har några tidningar i en låst byrålåda som jag tar fram när jag kan vara för mig själv. Men till och med då har jag svårt att sluta tänka på henne. Oroa mig, hela tiden vara på helspänn. Jag behöver slappna av.

Ibland går vi på promenader, ner till gamla ångbåtsbryggan eller till affären om mamma behöver något, eller bara ut i skogen. Det är märkligt hur folk beter sig olika gentemot henne, vissa är vänliga och snälla, oftast var de med förr, när vi var unga alla, när Rina var frisk. De talar ofta med henne, på ett snällt sätt, frågar och pratar. Poänglösa konversationer förstås, samma år ut om år in, men ändå att hon får träffa någon annan, prata med någon annan. Inte bara Pappa och Mamma och jag. De frågar om kusinerna, om mammorna, om Pappa. Undrar och undrar och undrar. Andra undviker oss, låtsas titta efter något i väskan eller rockfickan, när vi går för bi, och ger oss blickar eller bara korta hälsningar och får plötsligt bråttom. Som om Rina var farlig eller otrevlig.

Klockan tre dricker vi te. Den lilla klockan på övervåningen slår, ett par minuter efter den stora, och då är det dags. Tre matskedar mjölk i den blå muggen. En bit hårt, brunt bitsocker. Rina läser tidningen, frågar, och jag svarar. Efter förmåga, i den mån jag förstår. I den mån jag har hängt med. Allting hör för henne samman med en enda sak.

Jag förstod så småningom att det var Pappa som lurat i henne alltsammans. Varje gång hon kom från Storhuset hade hon nya historier att berätta, nya fakta och nya drömmar. Pappa sade att det var oförargligt och att om det gjorde henne lyckligare var det värt det, han skulle till och med bygga henne en egen raket på baksidan av tomten. Det är ingen tvekan om från vem hon ärvt sin livliga fantasi.

Allt handlar om Mars. Varför står det inte i tidningen om det? Varför pratas det så litet om det? Varför har Bosse och Ann inte hört talas om det? Varför

varför varför. Och där sitter jag med mina ostsmörgåsar och måste förklara, hitta på nya lögner hela tiden. Nu när Pappa inte finns längre är det bara jag som kan komma med de där svaren hon behöver hela tiden. Fan, Pappa! Jag begriper inte varför du var tvungen att göra så här.

33.

Det kom som en blixtnad från klar himmel att Rinas galenskap inte var charmig utan farlig. Det var efter självmordsförsöket som det konstaterades att Rina inte var riktigt riktig, utan var tvungen att få någon sorts tillsyn, behövde få vård. Jag hade min helvetessommar när jag sökte till Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter och skickade novellmanus till Bonniers och försökte få ihop material till de arbetsprover som krävdes för att få komma in på författarskolan och den enda respons jag fick var överåriga förlagsredaktörer som ringde upp mitt i natten och gapskrattade i telefonen. För en gångs skull hade jag nytta av Rinas enorma fantasi. Speciell till momentet fri skrivning där jag var tvungen att själv hitta på en historia och följa upp den och lägga ihop trådarna. Att skriva var så mycket mer än att bara stapla ord på varandra hade jag läst i en bok om hur det var att vara författare, vem som helst kunde efterhärma Strindbergs stil om man bara fick den tid som krävdes. Vad som var den verkliga utmaningen var att skapa historierna som fängslade och som skulle bäras upp av språket. Det var där jag hade mina svagheter.

När jag skrev skrev jag för att jag tyckte att språket var så vackert. Jag älskade att lägga ihop ord och leka med meningsuppbyggnader. Jag kunde sitta i timtal och bara formulera allt som skedde, skriva ned det så att verkligheten runt omkring mig blev vackrare och mer kolorerad. Åtminstone tyckte jag det, men det var slutligen verkligheten jag beskrev, det enda jag lade till var liknelserna och det rytmiska. Ingenting annat. Och det räckte inte här, jag var tvungen att skapa någonting nytt och spännande, och Rinas tankar om Månen, rymdfart och Mars passade perfekt. Ibland har jag tänkt att jag kanske underblåste allt det där som höll på att sätta igång inom henne just då, men nej, förmodligen inte. Hon hade ju ändå alla de där fantasierna ändå. Det kan nog knappast ha varit jag.

Pappa övertygade mig om att det förmodligen var bäst att det blev jag som tog hand om henne. Det var antingen jag eller Lina, sade han. Själv kunde han inte, han hade sitt ansvarsfulla arbete som man inte kunde lämna bara sådär, Mamma skulle aldrig orka det vet du, och om Lina slår klorna i henne är det nog det sista vi ser av någon av dina systrar. Han lämnade mig inget val, lät mig tro att jag visst kunde få hjälp och kanske hinna utveckla mitt skrivande, som jag ville och jag ville ju varken studera eller arbeta

så det var nog bästa tänkbara, eller hur? Och jag slängde mina utkast till författarskolan i papperskorgen på riktigt den här gången, den här gången tog jag aldrig upp dem igen, och så fick det bli så här istället. Jag förstod nog inte vidden av att ta på mig ansvaret, förstod nog inte vad det innebar att bli hemvårdare tjugofyra timmar om dygnet och nu det är försent att ändra på någonting. Skulle jag ge upp Rina nu skulle elva år vara helt förgäves.

När hon var alldeles precis klar i tanken pratade vi ofta om livet, om Pappa och Mamma och om hur omvärlden såg på henne och hon försökte desperat att förstå. Det verkade som om hon försökte övertyga sig själv om att den del av hennes verklighet som vi kallade för hennes fantasier faktiskt inte var verkliga. Hon var helt övertygad om att det var alla vi andra som hade fel och hon som hade rätt. Hon hade ett sätt att säga de mest otroliga saker på ett sådan sätt att man ibland nästan trodde henne. Men det var mycket hennes ögon som övertygade, de var vackra och kloka och ärliga jag är uppriktigt ledsen för Emanuels skull, att han aldrig fick henne, fastän jag var avundsjuk då, fastän det var min egen syster. Fy fan. Ögonen vackra och kloka som en hunds ögon, fast jag aldrig haft nån. Och precis som hos hunden bakom hundögonen fanns det nog klokhet, men fullkomligt oförstånd inför allt som var komplext och som inte lät sig beskrivas med ett ord och intonation.

Förlåt, jag överdriver.

Vi pratade om livet och allt och kom närmre varandra än vad förmodligen någon annan kommit Rina, undantaget Pappa förstås, och det var härligt att få vara så stor del i hennes liv. Hon var ju så fruktansvärt intelligent och skärpt, det var bara förutsättningarna som inte var de rätta. I svaga stunder känner jag att det var vår värld som inte räckte till för henne och att hon gjorde helt rätt i att skapa sig en egen, annan värld som var bättre, som hon själv kunde bo i. Jag önskar bara att jag haft modet eller skarpsinnet att kliva in i den jag också, för inte gillade jag allt som hände och skedde på vår ö. Att leva på vår ö var ju inte alltid som att leva på en skärgårdsö.

34.

Bakelitglasögon med tjocka bågar som fungerade som skygglappar. Men det var förr. Samma sak med tandkorrigeringen, bettskenan och tandställningen. Genomlidna. Överståndna. Nu var hon fri. Ju vansinnigare desto vackrare hade Stellan sagt och det värsta var att det var sant. Hon var min syster, och jag tyckte om att promenera med henne, bra dagar, då det föreföll som om avståndet mellan verkligheten och fantasin var långt och

verkligheten var den värld hon ville leva i. På avstånd kunde de som inte visste tro att vi var tillsammans.

Då hände det att jag glömde att hon var som hon var. Speciell kan vi kalla det. Och jag funderade inte över att hon verkade vara pinsamt medveten om allt som skedde de dåliga dagarna, allt som jag sade eller gjorde, kunde relatera till det och resonera kring det och tog upp det och ville prata. Varför sade jag si, varför sade jag så, varför blev jag arg och skrek. Allt ville hon veta.

Allt jag sade när jag blev arg, allt jag gjorde för att jävlas för att jag blev förbannad måste hon ha förstått, måste ha insett att det var därför. Hon måste ha förstått vilken skit jag kunde vara. Jag slog i mig själv att vad jag än gjorde tyckte hon att jag var världens bästa brorsa, att jag var hennes favoritsyskon. Det sade hon ju jämt, men det kunde ju betyda vad fan som helst – hon hade ju bara mig. Jag kanske tog det som ett utlopp för hennes stundoma svagsinhet, men så här i efterhand slår det mig att det nog kan vara precis tvärtom.

35.

Det var ren rutin att hon blev kallad, alla sade att vi inte skulle fästa oss så mycket vid det, att man alltid gjorde så efter ett självmordsförsök och att vi istället skulle glädjas åt att självmördare inte var brottslingar enligt svensk lag, oavsett om de lyckades eller misslyckades. Läkarna skulle bara prata med henne, psykologen också, och därifrån skulle de bedöma huruvida det var ofarligt eller inte att släppa ut henne i samhället igen. För att inte göra så stor affär av det hela följde bara Stellan med som sällskap, vi andra stannade hemma och gjorde vårt bästa för att verka så normala som möjligt, gjorde bara normala saker som att hänga tvätt, hugga ved, fastän man missade tvättlinan och högg i kubben oftare än i klabbarna. Pappa fiskade och mammorna lagade en extra god middag som vi skulle ha när hon kom hem. Han kom hem tomhänt och luktade öl.

Jag tror att det var en torsdag, egentligen skulle vi ha ätit ärtsoppa och fläsk för det gillade Pappa, men mammorna hade övertygat honom om att vi skulle äta en stor stek och han hade gått med på det i utbyte mot en tjock sås och bädd av råstekta potatis. Stellan tog passbåten in till Räfsnäs vid elvatiden på förmiddagen och de väntades tillbaka vid femtiden. Sex timmar alltså.

Mars, taget senare

36.

Läkarens mottagningsrum var dystert och ganska murrigt. Bokhyllorna var i mörkt trä och böckerna var stora, höga, tjocka och hade bruna läderband med guldtext eller var små, djupblå med krusiduller. Skrivbordet var högt och bastant, till vänster två telefoner med sifferskivor och till höger ett pennställ och en ganska behändigt liten skrivmaskin. Fönstret bakom var dolt till hälften av två långgardiner som var uppknutna på två-tredjedelen och fästade i väggen i två krokar fastsatta i träpanelen. Läkaren själv var ung och välklädd under den vita rocken som var ett eller ett par nummer för stor. Han hade ett sådant där sunt Pepsodentleende som var lika bländvitt som Pappas och tog emot med kraftigt handslag och bad oss sitta ned.

En vacker flicka skall inte behöva skära sig i handlederna för att få uppmärksamhet. Det är inte klädsamt. Det skall inte behöva vara så. Stackars Rina. Det pågår så mycket i hennes i en kvinnas kropp, saker förändras, växer, nya tankar, nya drifter. Osäkerheten ingår i kontraktet med kroppsutvecklingen. Ett pubertetens pris, även om jag man kan tycka att det är litet väl sent påkommet. Ja, det vore inte första gången en ensam ung kvinna på skärgårdsö fick lida för sin sociala stympning. Att skilja en ung människa från nöjeslivet i storstaden är precis som att skilja lindebarnet från dess moder. Både bra och dåligt.

37.

Jag rusade nedför hela tomten med armarna vevande som Don Quixote-väderkvarnar och kastade mig i vattnet. Varje steg kändes som en evighet, jag kände alla känslor som man normalt sorterar bort eller ignorerar i verkliga livet. Jag kände hur luftmolekylerna pressades undan av mina ben. För varje millimeter jag kröp närmare bryggan och Rina knuffade jag på miljarder partiklar och gav upphov till oändliga kedjereaktioner. Om det var sant som Pappa sade, att varje atom var som ett eget solsystem, förintades galaxhopar för varje steg jag tog, vräktes undan av vinddraget kring min kropp. Om det var sant som Pappa sade att sannolikheten för att det någonstans på alla dessa planeter som atomerna utgjorde fanns andra Rinor och Pappor var lika med ett skulle jag ha dödat tusentals Rinor för att rädda min egen. Allt detta hann jag tänka när jag sprang de trettio metrarna ned till bryggan och kastade mig i vattnet. Pappa hade lärt oss dyka i från bryggan, att inte slå i botten hur grunt det än var och att hålla andan länge under vatten.

Jag kastade mig i vattnet och tog tag i henne. Hur var det nu Pappa hade lärt oss att rädda människor i sjönöd? Jag försökte ta henne om livet, det var första gången som jag tryckt mig så nära Rina sedan hon blev fullvuxen.

Hon gjorde våldsamt motstånd, försökte slita sig ur mitt grepp. Hon hostade och rosslade och lät. Jag försökte bända bak hennes armar och för några sekunder sjönk vi och jag fick några rejäla kallsupar och började hosta jag också. Sedan sam vi ett par tre meter in så att jag bottnade och kunde ta tag i Rina och dra upp henne på stranden och lägga ned henne på gräset alldeles framför sjöboden där det luktade Pappa och tjära. Det rann blod från mitt vänsterben och munnen smakade adrenalin. Jag andades häftigt och föll ihop bredvid Rina och hela världen skakade i varje gång hjärtat slog i bröstet på mig. Jag omfamnade henne igen, försökte få henne att sluta skaka, ville dela med mig av min värme, kysste henne full med luft och skakade henne, ställde mig upp och vände mig mot mot Storhuset, viftade med armarna för att de skulle komma ned och hjälpa mig och ta ansvaret från mig. Rina grät och hostade. Jag sprang några meter upp på stigen och ropade försiktigt mot huset så att inte hela viken skulle höra och det droppade röda droppar från mitt ben ned i gräset. Rina kom på fötter och stapplade ut på bryggan igen; hennes indränkta kläder satt som en tvångströja runt henne och vid bryggans ände föll hon ned i vattnet igen och nu hörde jag ropen från andra tomter och andra sidan stranden och jag vände mig och rusade tillbaka på den sommarvarma bryggan som man alltid fick stickor av i fötterna och kastade mig i efter henne för att dra upp henne igen. Hon kämpade emot så gott hon kunde, så gott hon orkade, men jag höll henne så hårt jag vågade, pressade henne mot mig så att hennes slag och sparkar blev kraftlösa och bara träffade mig över ryggen och tillslut bara grät hon, kapitulerade med kinden mot min axel och hängde på mig som ett litet barn, trots att hon var äldre än jag, lika lång, trots att jag inte var Pappa.

Jag vadade genom vassen med Rina som ett barn och klev på stenarna upp på stranden där gräset var högt och ovårdat på baksidan av sjöboden där Pappa aldrig klippte och där vattentunnan stod. Jag böjde mig och lade ned Rina på gräset igen och det rann vatten om oss båda och Rinas kläder smackade mot marken av vattnet, som om hon var en isbit som smälte i sommarvärmen, började glida i sitt eget smältvatten ned mot havet igen. Hoppades att hon skulle fastna i en varm ström som förde henne långt ut i vattnet innan hon smälte bort helt och hållet. Hon kurade ihop sig i fosterställning och jag strök henne över pannan, strök bort det svarta håret ur hennes fräkniga ansikte och om det inte hade varit hon utan en annan kvinna, kanske en av systrarna, om det inte hade varit hon hade jag böjt

mig ned över henne och kysst henne på munnen, för det var precis så jag kände det och det var det enda sätt att trösta som jag kände till. Men det var Rina och det enda jag kunde göra var att sitta där, stryka med handen över hennes hår och ansikte och kinder och säga platta såja som var lika innehållslösa som hon upplevde att hennes eget liv måste vara eftersom hon ville ta slut på det. Vi låg i gräset tillsammans i den stekande solen och grät. En myrstig gick precis genom gräset där vi låg.

38.

Det var tydligen Lina, allt var Linas fel. Efter Linas utskällning ville Rina helt enkelt inte leva längre, ville inte leva i en värld som var som Linas värld, karg och krass och där alla talade illa om varandra och inte lät varandra vara.

Lina som var en häxa, tvingade Rina att se världen som hon såg den, hon som var så torr och livlös och hade hemskt inskränkta idéer om vad livet egentligen handlade om. Men vi fanns inte till hands att ta hand om Rina när Lina visade sig från den sidan; det skedde ju bara när de var ensamma. Lina och Rina.

Till slut måste Rina berätta och jag skrev ned det och skickade det som mitt textprov till författarskolan. Gud förbjude att Lina nånsin kommer över texten. Då är det jag som kommer att få gå i sjön. Det är sjukt, egentligen, att man skall behöva vara så rädd för sin egen kusin.

När hon var klar med mig, löste mig ur sitt grepp var jag tvungen att springa ut på tomten och kräkas, så illa mådde jag. Jag låg där och hulkade och en salivsträng löpte från mina smala överläppar ned i pölen med mitt maginnehåll som låg framför mig på marken som en sur köttgryta. Jag försökte komma på en enda anledning för mig att stanna kvar i den här världen som vägrade att släppa mig hur mycket jag än försökte borra mig in i alla andra världar som lockade, världar där gräset var så mycket grönare. Världar utan neutronbomber, världar utan kapprustning. Det fanns en sådan värld där jorden var röd och människorna borde i samklang i väldiga städer som var sammanbundna med kanaler och där man kurade samman och skyddade varandra i marsstormarna. Men jordvärlden vill inte dela mig med den och just då kändes det som om det inte fanns någonting här som höll mig kvar.

Jag tog av mig skorna och började gå på ostadiga ben ned mot bryggan. Benen gick med mig som om de hade fått egen vilja och sprang allt snabbare och snabbare ned mot vattnet för att inte låta mig tänka om eller ändra mig. Mina långa, smala ben som också längtade efter att få vandra

på den röda jorden miljoner kilometer närmare solen. Jävla Lina tänkte jag att jag skulle tänka det sista jag tänkte och plötsligt omfamnades jag av det bräckta östersjövattnet som trängde in i mig, genom min mun och näsa så att jag hostade, automatiskt kippade efter andan, automatiskt började plaska och frusta som om jag försökte kämpa mig upp till ytan fast det var ned mot botten som jag egentligen ville komma. Spände benen så att det bultade i dem och jag var övertygad om att jag skulle få blodproppar. Kände blåleran under de nakna fotsulorna, tånggruskorna som smekte mig genom jeanstyget. Pressade ut luften ur lungorna och placerade en hand på mitt huvud, mitt i mitt blöta svarta hårsvall och tryckte ned mig under vattenytan. När som helst skulle reflexerna tvinga mig att andas och lungorna skulle fyllas med vatten. Hela den vackra Rina skulle sjunka mot botten, ta in vatten tills hon blev alldeles överfylld. Mina jeans stramade åt kring låren och vaderna som om de också kämpade emot mig. Om jag någonsin var kluven var det nu. Det är sant det som Jan säger: rädslan är en farsot. Mina krafter svek mig och nästa gång lungsäckarna spände upp sig sög de in luft. Handen svek mig, höll mig inte nere. En kampen mellan kroppen och själen. Vann själen fick den skiljas från kroppen, kroppen skulle sjunka mot botten och själen skulle stiga mot ytan, som Ulrikas själ ungefär. Men inte i syfte att nå himlen, utan en liten punkt bortom himlen, den röda jorden. Om kroppen var starkare skulle jag vara kvar här en tid, till nästa möte med Lina. Då kunde jag försöka igen.

39.

Så här är det. Det blir inte bättre än så här:

Budapest. Jag bodde en sommar nere vid vattnet, jag hade tagit tjänstledigt för att skriva. Solen spetsade sina strålar i mig som gudarnas grymmaste jaktfalk och jag höll mig till skuggorna, vandrade ensam på de mindre befolkade bakgatorna. Budapest. Jag har aldrig sett så mycket smärta som jag sett i Budapest. Flickorna på esplanaderna har tomma, döda ögon. Vissa av dem är halta. Och det var bara jag som förstod dem, och de drevs till mig. De flockades runt mig och det blev ett stående skämt bland mina amerikanska långturistande grannar: "Där kommer den där svenska författaren med sin svärm av tonårshoror." De vek sig av skratt. I mina drömmar spettar jag dem, lägger dem i marinad och grillar dem sedan i 3-4 minuter över öppen eld. Det ska de fan ha, de USA-svinen. Vietnam. Guatemala. Timmy McVeigh i frälsarkofta, hans händer fastspikade vid förgiftningsbordet. God, Guns and Gasoline. Men var gömde sig kommunismens fiende och frihetens förkämpe 1958? Man sålde det

ungerska folket till djävulen. Blandfärs för åtta kronor kilot. Ja jävlar. Hösten var på väg, Nadja hade sålt all gymnutrustning, och jag visste att snart måste jag hem, till barnen, till Barbro, till Luntmakargatan 7. Jag startade bilen och den spann som en misse, jag klappade den, hoppla, och tillsammans brände vi av längs den eviga randen av pilträd vid Donaus kant.

I Bayern ligger en man och hans Jack Russel-terrier under en BMW i ett garage. Ett brett leende spelar över mannens korviga små läppar. Båda har stora kulhål i magen. Jag tycker inte om att vara på väg mot Bayern.

40.

Det är klart att det pratades. Det var en ö. Det var en ganska liten ö. Det var två kvinnor och en man under samma tak. Det är klart att det pratades. Det borde inte göra någon förvånad. Är du man har du redan tänkt tanken.

Jag tror inte att Pappa lät sig bekommas det minsta. Det fanns alltid möjlighet att vrida situationen så att den passade. En man med två kvinnor under samma tak luktade osedlighet i de inavlade skärgårdsbornas intorkade hjärnor; en man med två kvinnor under samma tak som inte förlät sig åt osedlighet var ingen riktig karl.

De som kände Pappa visste förstås hur det verkligen förhöll sig och då fanns det heller inget behov att tala om det, åtminstone inte när vi var närvarande. Vi visste ingenting, funderade inte. Det var förr, och tanken på sex var inte född ännu. Åtminstone inte för oss. För oss var det inget konstigt med en pappa och två mammor under samma tak. Det hade alltid varit så, det var naturligt. Jag funderade aldrig över att Lina och Stellan var faderlösa sju månader om året. Efteråt ter det kanske sig litet konstigt, men jag tror att Pappa alltid var så närvarande att det aldrig kändes så där faderlöst. Så här i efterhand kan jag faktiskt inte komma ihåg en enda situation där Stellan och Linas mamma är med men inte Pappa. Märkligt, egentligen. Det kan inte vara så, jag minns fel förstås, stoppar in en Pappa i varje minnesbild av köket i lägenheten på nedre botten på Luntmakargatan 7. Pappa arbetade, arbetade över. Han kan omöjligt ha varit med jämt, men i minnet är han alltid det, alltid närvarande jämt.

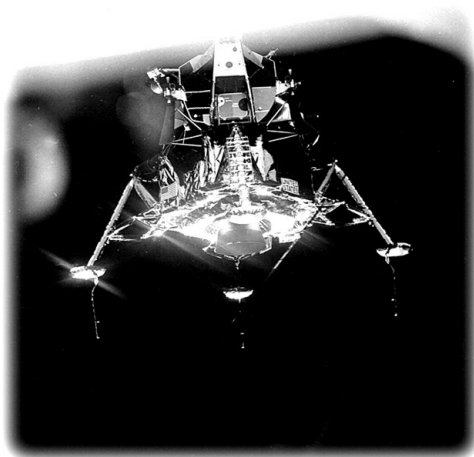
Precis som i barndomstankarna där Pappa är med överallt, i månlandaren, i flygplanen under kriget, i teve, överallt. Till viss del säkert på grund av lögnerna. Eller kanske rövarhistorier är ett bättre namn? För meningen var väl aldrig att vi verkligen skulle tro honom och lägga det så på minnet? Han var väl bara mån om att få vara det för oss som han ville vara, stålman,

riddare, astronaut. Förstod aldrig att det räckte gott med att vara bara Pappa och Polis. Stoppade in sig själv överallt.

Kanske är det därför jag har fortsatt. Fortsatt att stoppa in Pappa överallt. Luntmakargatan 7. Fotbolls-VM. Kanske är det jag själv som har konstruerat alla lögnerna om Pappa i efterhand? Det verkar ju löjligt att han har berättat så märkliga lögner som är så lätta att genomsåda, eller hur? Jag menar, Pappa bakom spakarna på Apollo 11. För oss då hade det ju varit lika spännande om han varit bakom ratten på en rallybil, och det kunde ju vara sant. Varför kände han sig tvungen att ta i så förbannat?

41.

Själva månlandningskvällen har liksom etsat sig fast i mitt minne, själva den dramatiska landningen, Linas honungsmjök, ostsmörgåsar och Rina. Eller om det var litet senare. Och den där gamla, slitna frasen som vi alla måste säga med i hela tiden eftersom det är vad som krävs av oss.

— Efterord av Petter —

Det är så här jag har tänkt: det är svårt att komma ihåg ett helt liv, speciellt om man måste göra det under en och samma kväll. Också om det inte är ens eget liv, utan någon annans. Jaja, snarare ens eget liv genom någon annans. Du vet vad jag menar, du är ju rollspelare.

Så här: nedan listar jag några händelser som är viktiga för mig, som jag tyckte var fina eller har en speciell relation till. Det är inte säkert att de är speciella för dig, eller dig som Petter, eller hur? Men jag vill att du skriver ned stödord kring varje händelse – vilka texter hör till den och hur har du uppfattat dem? Du kan inte sitta och slå i det här häftet under pågående spel, det är bara ivägen. Ungefär som tärningar och regler, du förstår.

Men ännu hellre vill jag att du kompletterar min lista av viktiga händelser. Vad du fastnade för, eller sådant du minns som jag inte mindes när jag skrev ned allt. Jag kan ju knappast veta bäst, isåfall skulle ju ett huvud vara bättre än åtta, och det är inte fallet. Du skulle ju också kunna vara en exceptionellt dålig spelare, men jag tror inte det.

Alltså, sammanfatta det här häftet under de här rubrikerna och lägg till de rubriker (och sammanfattningar) som du saknar. De sidorna river vi av sedan och koncentrerar oss på just dem när vi spelar. Man kan kalla det en spårvagn, på samma sätt som det är en spårvagn att spelarna bestämmer händelseförloppet under spelets gång. Men det är ointressant. Vad som är intressant är hur du kombinerar dig med det här – det ser jag fram emot att få se. Jan och Tobias har förstås hjälpt mig med den här biten. Jag kan ingenting om sittande och stående spel (förklaras på nästa sida), om hur man lägger upp ett "arr" eller formulerar sig så att det går hem i rollspelssalongerna. Alltså, använd den här tiden till att tänka efter före. Tänk dig att nästan 50% av spelet bestäms nu, i förväg med grundval av vad du tänker och skriver nu, och gör det här *på allvar*. Pappa hade uppskattat det.

Återbesök i terminologiholken – *stående och sittande spel*

Inga spår efter Alex har flera nivåer av spel på samma scen samtidigt. En händelse kan utspela sig i ett minne eller i spelets verklighet. Spel kan också snabbt växla mellan dessa två lägen. Av olika anledningar använder vi någonting som kallas "sittande och stående spel". När man sitter befinner man sig i spelets verklighet och när man står befinner man sig i minnen, i drömmar, i återberättandet av faktiska skeenden etc. *Så småningom när spelets form för just er blir tillräckligt klar luckrar vi upp detta, men vi börjar med denna klara distinktion mellan sittande och stående spel.*

Vi kan ta ett exempel: Stellan, Lina, Petter och Rina sitter i soffan i Barnens hus på tomtens sjöside och talar. Detta representeras av spelande sittande på stolar. Stellan och Lina grälar om hur honungsmjölken kokades och tar sig så småningom upp i ett stående spel där Stellan och Lina är minnen och minnen av hur honungsmjölken kokades spelas ut. Men vems minne är det? Om det är Stellas minne (vilket man som spelare måste hålla reda på, vi kan tänka oss att Stellan reste sig först och därför styr) lägger Lina i tre skedar honung eftersom Stellan minns sötman väldigt starkt; Lina minns inte sötman utan sitt recept, en sked honung endast. Kanske tar Lina över scenen och visar Stellan hur det verkligen låg till (på ett plan är Stellan och Lina som fortfarande sitter i barnens hus och grälar scenens tilltänkta publik) – på något sätt som inte blandar bort korten för spelarna.

Kanske genom att Stellan får spela sin scen till slut och att Lina reser sig och styr, eller genom att Linaminnet inte betar sig i enlighet med hur (den sittande) Stellan önskar. Men det är inte slut här! *Petter och Rina som fortfarande sitter kan när som helst kalla tillbaka Stellan och/eller Lina till sittande spel genom att tilltala dem.* Plötsligt säger Petter, "Men Stellan, så var det väl inte!" varvid Stellan förväntas sätta sig ned och kommentera Petters utspel. Kanske växlar Petter och Stellan ett par ord och Stellan reser sig upp och fortsätter (kanske med Petters version införlivad), eller slutar Stellan med sitt stående spel, och så vidare. Lina påverkas förstås på samma sätt. Man kan också göra en poäng av att *inte* reagera på Petters input, vilket är samma sak som att ignorera någons tilltal. Oartigt men ibland nödvändigt.

Om andra roller: Det är inte meningen att du skall spela en annan roll än Petter. Man kan i och för sig tänka sig att du spelar någon av dina kusiner. Men ingen annan såvida inte situationen är väldigt exceptionell eller någon av spelledarna uppmanar dig att ta en annan roll. Den viktigaste insikten är att du inte spelar den rollen, utan någons (den styrandes i scenen) minne av rollen. T.ex. kan mjölkmannen spelas väldigt olika beroende på i vems minne man befinner sig. Det är enkelt, kraftfullt, och vi kommer att prata om detta innan vi börjar spela. Var inte rädda för att "göra fel" – rocka istället. Det kommer att gå precis hur bra som helst.

Allt gott,

Ian & Tobias

Pappas begravning

Det enda bedövningen som hjälper är att minnas; att fly tillbaka till förr i tiden då Pappa var i liv. Nu står jag här ensam med Rina, ja mammorna också förstås, utan Pappa att hjälpa mig. Nu är jag familjens "överhuvud". Hur i helvete skall detta gå? Jag kan inte föreställa mig hur det kommer att bli här utan Pappa i framtiden – tomt förstås, men överlag. Jag kan inte tänka mig husen utan Pappa. Vem skall nu krydda brännvin och samla på Evert Taube-LP:s? Polisbåtens rytmiska dunkande som väcker mig på morgnarna; aldrig mer. Jag känner mig inte mogen att bära allt detta nya ansvar. Här sitter jag i barnens hus med Rina som undrar var Pappa är. Vi måste på något sätt förklara för henne vad som har hänt – hon kommer att gå i bitar när hon väl förstår.

Petter och Rina

Hur är det egentligen att bo hemma när man är trettio och hemvårda sin något äldre syster? Hur är det egentligen att aldrig få någon skrivro? Hur är det egentligen att kliva upp på morgonen och upptäcka att havregrynen är slut – för det är de. En dålig dag då Rina inte ens anstränger sig. Hur skall du ens få dina kusiner att börja förstå?

Pappa får sjukdomsbeskedet & Pappa på lasarettet

Vi satt och spelade svälta räv och telefonen ringde. Pappa försvann utan ett ord, vi blev oroliga. Efter tre timmar kom han tillbaka. Det var hemskt. Vi visste inte vad vi skulle göra. Hur talar man om något sådant? Hur förhåller man sig till hela situationen? Man kan ju inte precis vakna varje morgon med inställningen att man måste göra så mycket som möjligt av dagen som ligger för ens fötter. Då blir man ju tillslut galen och går varandra på nerverna. Hur klarar man av att bara fortsätta att leva normalt?

Nattvak hos Pappa

Nervöst prat. Inget svar. Mer neröst prat. Lina är på lasarettet och tittar till Pappa och det är outhärdliga timmars väntan på henne i Barnens hus på tomtens framsida. Tårar som rinner. Rina förstår ingenting. Trots att de pratat om det så många gånger. Genom fönstret tycker jag mig se ett stjärnfall. Såg du, Petter? Rina?

Stellan är Pappas favvo

Du låtsas vara Pappa. Pappa tyckte bäst om Stellan iallafall. Och då kunde det låta så här, eller på tusen andra sätt. Stellan var en Pappamagnet och attraherade Pappa så mycket att man aldrig fick så mycket Pappa när Stellan var i närheten. Du talar till en imaginär Rina, Lina, Petter eller Stellan. Och Stellan är ju din favorit. För nu är du Pappa. Och då kan det låta så här.

Läkarutlåtande om Rina

Obs! Rina spelas av Lina.

Du är läkaren. Du vill veta om Rina är frisk nog att släppas ut igen, om hon är redo att anpassas till verkligheten igen. Bara res dig upp helt plötsligt och var läkaren, ta emot Stellan som kommer med Rina och skaka hand. Psykologen är också där.

Disko i Danmark

Det var den lyckligaste tiden i mitt liv, resorna när vi var fria, själva, vi upptäckte vårt eget Europa. Det var alltid ett sådant jävla ös! ÖS! Vi tog oss långt ut i förorten och sedan rusade vi in till stadskärnan, dansade och drack. Det var alltid ett sådant jävla tryck! Det hade blivit jobbigt. Jag behövde ett piller för att komma upp på morgonen, ett för att komma i säng, ett för att orka bråka med Rina och så vidare. Danmark svämmade över av piller, små och stora och billiga och allt vad jag kunde drömma om.

Pappa och Paul Petersen

Pappa älskade den där låten. Fram tills alldeles nyligen hade jag ett kristallklart minne av att Paul Petersen satt i vårt kök och skrev den där låten om Pappa och att Pappa myste. Skulle Pappa ha känt Paul Petersen? Skulle Paul Petersen ha kommit till oss och skrivit sin smöriga låt om Pappa. Jag kunde den där låten utantill. Undrar om det var en av Pappas många lögner. Förmodligen. Vad minns Stellan och Lina av det där?

Pappas födelsedag

Litet småberusad, åtminstone inbillat påverkad. Fabror Antons tal var precis lika grandios som vanligt. Det var när jag först hörde farbror Anton tala som jag bestämde mig för att bli författare. "Tal till Alex och sommaren", det är inspirerande. Under kaffet skall jag be honom titta på några småtexter och kommentera litet. Han är visserligen ingen bokmal, men ändå. Han är en underbar människa, och på något sätt är det för honom och för Pappa som jag skriver mina texter. De är min tilltänkta målgrupp.

Apollo i trädgården

Rina pratade jämt om den där gången då de landade på månen, hon och Stellan. Ibland är jag inte riktigt medveten om hon verkligen tror att de var på månen eller om hon minns att det bara var en lek. Stellan var ett återkommande samtalsämne. Ibland blev jag nästan orolig. För vadå? Jag försökte få henne att berätta, men det var nästan lönlöst. Hon kunde heller inte tänka sig att "leka" med mig heller.

Jag tror jag förstår henne: det är inga lekar, det är verkligen hon som vill bort från oss och den här världen som hon inte trivs i. Det är hon som skapar sig en egen värld att leva i. Det är inga lekar, det är ren och skär eskapism.

Lina och Petter

Fy fan vad hon kunde stampa på folk. Hon hade ett sätt som gjorde att det var svårt att säga emot. Svårt att veta vad det var. Något läskigt. Jag ville inte ge upp Rina, men måste jag? Hon hade rätt i mångt och mycket och vad hade jag egentligen för vettiga anledningar att behålla henne hos mig? Mindes Pappas varning.

Rina går i sjön

Du låtsas att du är Rina. Hur upplevde Rina sitt självmordsförsök? Visst var det bara ett rop på hjälp, hon ville bara bli uppmärksam! Inte var det något fel på henne egentligen! Hon var bara ensam! Hon blev populär så fort, var inte van! Kände inte igen sin egen spegelbild! Rättfärdiga Petters räddning trots att Rina stretade emot. Var det inte egentligen Linas, Stellas, mammornas fel? Vad hade spelat in? Stellas vansinniga upptåg och eviga rymdsnack. De hade tutat henne full med tankar som inte var sunda – fick henne att längta efter rymden och bättre världar. Kanske var allt Pappas fel?

Jul i Granhamn

Alla aktiviteterna med Pappa. Vi gick mellan öarna på isen trots att det var livsfarligt. Pilkade genom uppborrade hål. Hämtade julgran i skogen fast man kanske inte fick. Pappa köpte en bok om att skriva till mig och som vanligt överöstes Stellan och Rina med böcker om rymden. Det är litet synd att jag inte tyckte att rymden var så där fantastiskt spännande. Jag skulle gärna ha velat ha det som Stellan och Rina, jag också.

Pappa på band

Pappas röst hittar hit också. Du vet att Pappa spelar in, du har hittat bandet, du har lyssnat på hans olika inlägg, du vet vad han säger, du vill berätta. Alla de andra borde också få veta, du vill ha deras beröm, vill lapa i dig deras komplimanger.

Mänlandningen

Ja, om en stund. Vänta litet. Men visst. Det låter som om någonting som Pappa hade velat. Låt oss bara sitta här en stund. Är det någon som känner för att, typ, läsa en bön eller säga några ord först. Men sedan laddar vi videon med ett band – mänlandningen var ju ändå Pappas evangelium.

My Dad

(Paul Petersen)

He isn't much in the eyes of the world
He'll never make history
No, he isn't much in the eyes of the world
But he is the world to me

My dad, now here is a man
To me he is everything strong
No, he can't do wrong, my dad

My dad, now he understands
When I bring him troubles to share
Oh, he's always there, my dad

When I was small I felt ten feet tall
When I walked by his side
And everyone would say "That's his son"
And my heart would burst with pride

My dad, oh I love him so
And I only hope that some day
My own son will say
My dad ... now here is a man